

SZÍNHÁZ

DRÁMAMELLÉKLET

1986

SZEPTEMBER

VINKÓ JÓZSEF

Egyszemélyes történelem

Beszélgetés Gyurkovics Tiborral

Bombatólcsér című színdarabjáról

— *Ha jól tudom, Bombatólcsér című darabod a hatvanas évek második felében keletkezett. Közel húsz esztendő múlt el. Miért kellett ennyi évet várni a bemutatóra?*

— Habent sua fata libellī. Habent sua fata dramata. A könyveknek és a drámáknak is megvan a sorsuk. - *Mi volt ez a sors?*

— Szókimondásában, személyességében a *Bombatólcsér* nagyon hasonlított az előző és első darabomra, az *Estére meghalszra*. Annak a nyomában született. A főhősazonosság (pedig csak hasonlóságról van szó!) visszahúzta a rendezők kezét. Mit a rendezőkét! Elsősorban Ádám Ottóét *mint* a Madách Színház igazgatóját. Ő szerette a darabot. Szelidebb címet is adtunk neki : Olga. Tudod, a feleség neve, aki nem is szerepel valóságosan a drámában, csak beszélnek róla. Elmaradt a bemutató, jöttek az úgynevezett groteszk Gyurkovics-drámák a hetvenes éveken át. Megszokták, hogy *olyan* vagyok — bohócos, bolondos, nevet-tető, tragikomikus. Ő, igen. Erre a darabra úgy néztek, mint a realista művemre, melynek szép szív-hangjai nem illenek a fegyvertáramba. Horvai István is meg akarta rendezni a Vígyszínházban, de a dramaturgia nem lelkesítette.

— *Mégis — mindenén túl mi lehetett az oka annak, hogy csak most, Léner Péter 'rendezésében kerül színre a darab a Gyulai Várszínházban, majd a nyíregyházi Móríc Zsigmond Színházban?*

— Én Léner Pétert rég ismertem. Jó irodalmi han^s-nemünk van. Neki tetszik. És persze Sík Ferencnek is, lendületből. Gyulára. *Mit mondjak még?* Azt hiszem, a sötét tónustól féltek leginkább a rendezők. Meg hogy ez az ember, a főhős, fegyverrel harcolt, ugye, a háborúban. Mivel harcolt volna? A kezével? *Habent sua fata homines.*

— *Drámád hőse egy mérnök, aki nem tud szabadulni a második világháborús élményeitől, képtelen beilleszkedni a normális kerékvágásba, folyvást az 1945. február; napok járnak a fejében. Elképzelhetőnek tartod, hogy valakiben ennyi év után — ilyen intenzitással él a háború?*

— El. Él.

— *Válogatott verseskönyvedben külön ciklust szenteltél Gyermekkor, háborúval címmel háborús élményeidnek. Van a te lelkedben is egy „bombatólcsér”?*

— Ah, minő kérdés ! Van. Imádom a háborút. Meghatározó világlélményem. Egyébként mindenkinek. Legalább tíz-tizenöt erős versemben szól. „Minidig a bomba a bomba / mintha itt zakatolna / ha elhallgatok dűnnyög / szétreped mint a sülttök / városok falvak égnek / fene az emberiséget / se örültek se szentek / nem találnak kegyelmet?” Mennyi versben nem tud-bam kibújni a háború alól ! A *kenyérgyári bombázások!* A rákosfalvi bombázások! „...a színpadon

meghajolok / és híres vagyok ahogy illek / de Raták dobaja dobog / és megöltek a Messerschmittek...” A végtelenség tudnám sorolni. Van benne valami földbe tipró és fölemelő. Hallgasd. A bombázásról szól, csak az utolsó öt *versszakot* idézem:

„Bűjök, bűjdatnak. Meghatározódtam.

Bombázórajjal van tele az ég,
gyerek, *kisgyerek majszolja a porban* a
félelem örökös kenyerét.

Nyomorult ég. Az egyre közelebb jön. A
hajamat, a hajamat azt még *ne!*
Szürkearany gépek zuhannak állva,
mintha valaki már az égben élne.

Megöregedve, *hajlott* hát, köpenyben, a
messzi földön négykézlábra vetve. A földbe
bűjni, minden hasadékba, *mintha* valaki
már csak földet enne.

Bombák *ragyognak* kioldva magukból,
talán megállnak még az útközében,
és hirdetik az Excelsis Deót a
levegőbe rögzítve fehéren !

De gyönyörű! A könnyeket az arcon — állj föl,
siess, a könnyeket töröld le,
ez az a föld, amely elengedett,
s ez az az ég, mely arcodat betörte.”

Ugye eléggé *bennem* maradt a háború?

— *Voltál (katona is)?*

— Igen. Huszonkilenc *napig*, 1953-ban. Elég volt. Hál' isten nem a háborúban. A háborúban én tizen-három éves voltam, ezt magad is kiszámíthatad, ha arra gyanakszol, hogy én vagyok a főhős. Nem én vagyok. És hála isten, a katonaságnál sem hagyott el a nevetőhumorom. A kiképzők annyira röhögtek, bocsánat, hogy a hasukat fogták, és kérték, hagyjam abba, mert nem tudják folytatni a kiképzést. A százados engedte, *hogy* elhagyjam a „Kérek engedélyt a benntartózkodásra!”, mert sirtak a nevetéstől... de azért szörnyű volt. Irtóztam a közös le-föl-től, tej-földtől, szűnyogirtástól, ide-oda lengő danolástól. A cserkészettől is. Ilyen értelemben, *hogy* enyhén fejezzem ki magam, nem vagyok közösségi ember. Ez egy közösségi korban nem túl előnyös.)n individuális lénynek születtem. *Most* már mindegy.

— *Amikor a Bombatólcsért írtad, húsz évvel voltunk a második világháború után, azóta eltelt újabb húsz év. Nem vesztette el aktualitását a téma?*

— Nem.

— *De hát hősőd, ha 1945-ben százados volt, akkor mára aggyastyan 'kell hogy legyen. Kit érdekel, hogy egy öreg ember nem találja szerelmét, helyét, munka-helyét stb?*

— Ennek nincs jelentősége, *hogy* hány éves. Ez a háború nem egyszerűen az időben zajlott, ez a háború nemcsak a második világháború. Másrészt, fogalmad sincs ;arról, hogy akkor, a végnapokban egyetlen nap, sőt óra alatt lehetett valaki százados, mondjuk zászlósból! Mert meghalt a többi, öregem ! Megdőglött ! Lelőtték, mint a kuttyát! Kimúlt! Kinyúlt! Elégett, amit *akarsz!* Azonkívül ezek a rangok csak arra voltak már akkor, hogy ott maradjon, harcoljon, kibírja, kötelezze!

Ne lépjen le, ne bújjon el! Helytálljon a semmiért! Az ezerévesért vagy a huszonöt évesért, a Nagy-Magyarországért vagy éppenséggel az icipiciért! Mikor rádól az eleven ház, akkor ott álljon Buda töltésén, nem is a Kárpátokon véres homlokával!

Különbön a hősöm modellje most hatvanéves. De lehetne — és volt! — húszéves százados és egyáltalán húszéves és aztán negyvenéves is. Élt, él, hős és áldozat, mondaná Örkény István irodalmiasan, de pontosan. Egyébként a darabból is meg lehet tudni, hogy a háborúban a hősöm húszéves volt. Tessék odafigyelni!

— *Szóval az időtényező nem számít?*

— Időtényező, milyen jó volna ilyen marhaságokat nem használni! Ne haragudj, de vagy van a darabnak időpontosításoktól függetlenül is ereje megállni vagy nincs. Ezt majd a közönség eldönti. A háború nem lényegtelem. „A háború Istennek útja az emberek szívében” — írja Móricz Zsigmond. A háború az élet legnagyobb eseménye. Gondolj csak bele, minden generáció háborúban élt — azelőtt, Csak a tiéd nem. Látszik is. Na, nehogy azt hidd egy percre is, hogy leheletnyire is kívánom nektek! Bárkinék! Hogy írja Babits Mihály? „Ó, béke! béke! / legyen béke már / Legyen vége már! ...” Legyetek csak ti mindig háborútlan nemzedék. De a törbénelem háborúból állt. Háborúk sorából, Végtelen időközön át. Ez volt a jellem formálója, gyötrője, kalapácsa. Háborúban élt az ember. Igen finoman fejt ki Konrad Lorenz, a híres és hírhedt etológus, milyen mélyen él az ember biológiai lényében a háború, állatösei révén is. De ezt nyilván te is, ti is tapasztaljátok még magatokon is: mindenki kíváncsi egy valódi háborús filmre, történetre, a kiélezettség szörnyű állapotára. Mert az nem múltó élménnyel vési bele magát az emberi lélekbe. Mindenki megnézi a háborús dokumentumfilmeket, annyira kíváncsi. Most olvashattuk Nagybaconi Nagy Vilmos emlékiratait, aki vagy kilenc hónapig volt hadügyminiszter a világháborúban. És micsoda igaz és szép sikere volt Simonffy András Kompországának! Mindenki kíváncsi a háborúra, mert a háború mindenkit érint a szívében! Mert meghal az ember benne .. , 'Minket, akkori gyerekeket és felnőtteket örökre meghatározott. Démonian, lelkünk porcikáiban. Úgy meghatározta a sorsunkat a tőlünk száz méterre ledobott láncos bomba. Reflexünkké nemesedett ... Hogy aztán az eljövendő háborútól mennyire fél az élőlény? Az kifejezhetetlen. De ne féljünk. Mert annak nem szabad megtörténnie.

— *Lehet, hogy hősöd összetéveszti a zsigereiben meg-bújó félelmet a háború emlékeivel, s élete csődjére csak ürügy a háborús sérülés?*

— Így van. Nem csak, de van benne valami ... Mindenki csődbe jut, előbb-utóbb. Mindig a sakktáblát hozom fel. A sakkban egyetlen kicsi hiba láncreakciósan meghatározza is további sakkjátszmát. Hát még egy ilyen hiba, mint a háború!

— *A Bombatólcsér három élesen elkülönülő hely-színre tagozódik: először a Bombatólcsér nevű presszó-kocsmá, majd az éjszakai lokál, végül a szentendrei szállodai szoba, Darabjaid többnyire állapotdarabok, áltatásban a cselekménynek kevés a szerepe. Most Kamarást mégis végighajszolod ezen a három helyszínen.*

— „Állaptdarab”, „cselekmény”, ezek a ti elnevezéseitek, szerettek elnevezni, skatulyázni, hisz abból éltek, ez a ti alkotásotok, „fölfedezések” ... Jó, nem gúnyolódok ... Ez a darab ilyen. Gondolom, a cselekmény sodra rávall a főhős lelki sodrára, rohanására, menekülésére. A három helyszín a menekülés három fokozata, melyet megél ez a Kamarás. Szerintem szuggesztív és költői helyszínek, és élnek. Talán az egyéni pokol bugyrai? De látod, ahogy magyarázok, már én is kékharisnyává, akarom mondani kékfűvává válok. Maradjon a darab.

— *Kamarás áttombol ja, átvereksz, átissza, átlíhegi, átszereti ezt a három helyszínt, ezt az éjszakát, ezeket az embereket. Egyetlen esélye, hogy magányos farkas maradjon?*

— Igen. Farkas a farkasok közt. Csak van, akinek szép a szőre.

— *Ebben a darabban mindenki szorong, mindenki menekül. Mitől fél ennyire Kamarás?*

— Önmagától,

— *Eletünkben ekkora szerepet játszik a félelem?*

— A legnagyobb szerepet. Nézd meg a gyerekeket. A gyerek mindig fél, Egyszerű dolgoktól is, hogy az anyját elveszti, hogy sötét van, hogy nem szeretik, hogy ráomlik a fial, hogy nem ébred föl, hogy légy száll át a szobán ... Aztán ez a félelem föloldódik, de a mély-ben benne marad. Ebből csak a hit vagy a kegyelem emel ki. — „Nem emel föl már senki sem, / belenehezültem a sárba / Fogadj fiadnak Istenem / hogy ne legyen kegyetlen árva” ... József Attila mindent megmondott már.

— *Félsz te is?*

— Bizonyára. De nem én vagyok a főhős. Megmondanám, nem szégyellném. Csak nagyon hasonlít rám. Ezért írtam ilyen „közről”. Ám én is magamban hordozom, amit a háború titkon belénk rejtett. Egy életen át ki akarjuk ezt heverni. Ki akarjuk drámázni. Azt hiszem, mindenki, aki nem tud is róla. Ahogy az elhurcoltak Auschwitzot. Irgalom!

— *Befejezettnek tartod a darabodat?*

— Gyermekek, és különben, drága barátom, te is tudod, milyenek ezek a végek! Az én darabjaim vége fölünkörödik. A remény felé? Nem is tudnám talán másképp befejezni. Persze, mindig kell hozzá a néző reménye és darab utáni krízise is. Kicsit, azt hiszem, a föltámadásra is utal az utolsó mondat: „Még találkozunk!” Nem úgy hangzik egy kicsit? „A lélek él, találkozunk!” Nem úgy?

Bombatölcser

Dráma három felvonásban

ÍRTA:

GYURKOVICS TIBOR

SZEREPLŐK:

KAMARÁS BÉLA
BABA
FERENCZI
KONRAD DR.
KAMARÁS TAMÁS
SANYI
LENGYELKE
SAMAY
LADY M.
KISPÉTER
EDIT
SÜKET FIÚ
MARTON ÚR
SZALAINÉ MASA
KÖHLER
WEBER
PINCÉR

ELSŐ FELVONÁS

Kisvendéglő. Balra pult, régies, jó karban; mögötte üvegekkel teli, nagy polc, színes hirdetések, régi típusú rádió. A pult mellől bejárat — szemben a nézőtérrel —, olasz kisvárosok gyöngyfüggönyével, a konyhába.

Jobb oldalon a szemközti falon kijárat, deréktől sötét üveg borítja. Esik az eső, szeles, hideg tavasz.

Az ajtó mellett telefon a falon, és szöveges hirdetés:

„JÖJJÖN A SÖRIPARBA DOLGOZNI! 44 ...” Elöl jobbra alacsony, négyzetes asztal, tömör, támla nélküli székekkel.

A helyiség olajozott fapadlójú. Erős, de hangulatos világítás: a régi nék és az újnak érzékeltetése

BÉLA *(a falitelefonnál beszél, kis szünet)* Halló! Halló! ... Igen. Kezét csókolom, Márta. Béla beszél. Kamarás Béla, persze. Ne haragudjon, hogy telefonálok. Konrádot keresem ... Nincs? Ajaj! Hát igen. Ez enyhe kifejezés, nagyon kellett volna, feltétlenül. Nem is tudom így elmondani, gondolhatja ... Jaj, de kedves. Látja, már magával beszélni is jobb. Tulajdonképpen Tomit is keresem, az öcsémet, vagyis ... Mi-kor látták? Mi fél éve. Elhagyott minket. Szerettem volna ... Nem tudom így telefonban ... Csöngettek? ... Jó, várok. *(Befogja a kagylót, kibeszél a kiszolgálólányhoz, Babához, aki a pult mögött áll)* Megjött. Kérem, tegyen le még egy fél gint. Sok szódát, sokat. Jó, abba.

Baba fölemel egy nagyobb poharat, mutatja

Na végre! *(A telefonba)* De jó, hogy megvagy. Beszél-nem kell veled ... Hogy mit? Én, Béla ... Tomi? Hogy ma telefonált ő is? Mit csináljak vele? Ő van rosszul? Valami nagy baj van. Hidd el. Egyszer hív-lak egy életben. Tomit is értesíteni kellene, neki nincs telefonja! ... Oda kell menned? Ide gyere. Tomit is hívd. Na, nem, ha telefonál. Márta kedves volt, drága. Gyere. Nem tudom így telefonban. Állás, magán, minden. Egyszer hív-lak ... Le vagytok ti szarva! ... Mikor értek rá? ... Ide. Itt van, ismered, a nagy kanyar után a második utca, a régi „Tölcser”. Amit a bomba helyén építettek. Igen: Ferenczi, régi katonatársam a tulaj. Tomival biztos voltatok itt. Itt vagyok ... Hol lennék? Hol lennék egyáltalán? Utcán vagy vendéglőben. Otthon? Ne röhögtesd ki magad. Utcán vagy vendéglőben. Nincs itt senki, lehet beszélni. Aus — mondtam Mártának. Nagy baj ... Konkrét, konkrét baj. Mért vagyok ilyen jól?

Hát most jól vagyok? Nem jössz? Meddig várjak? Gyertek. Tomi is. Gyere rögtön. Gyere el... Nagy baj ... Gyere, várlok. *(Leteszi a kagylót. Beszéde összefüggő, nincs berúgva. Inkább csak az indulat töri szét a mondatait, de mindig is így beszél. Visszamegy az asztalához; lassan körülnéz közben a kis teremben)* Átalakították? *(Leül)*

BABA Már régen. Egy éve talán.

BÉLA Az régen?

BABA Nekem igen. *(Nevet, a pult mögött rendezti az üvegeket)*

BÉLA Maga nem tudja, mi ez?

BABA Micsoda?

BÉLA Ez a hely. Ez, ahol vagyunk.

BABA Hát egy ház. *(Körülnéz)* Nem nagy, de jól meg-termett ..

BÉLA Ne vicceljen! Ez egy bombatölcser. Ide akkora bomba esett, hogy őt ilyen házat elvitt volna. De akkor nem volt itt ház. Maga nem tudja?

BABA Nem hallottam ...

BÉLA Fialat. Persze, maguk fiatalok! ... Nézze, én rossz időben születtem. A legrosszabbkor. Két világ- háborúba bele. Persze, gyerek voltam, amikor itt harcoltunk. Röhej! ... Kész röhej. Harcolni semmiért! ... Akkor itt nem volt semmi. És lett ez a luk. Azt sem veszi észre, hogy ez a földre van ásva? Ez a nagyfene ház?

BABA *(kissé megszeppenne)* Azt észrevettem. Furcsa, hogy a mélyben, áll, de ...

BÉLA Nahát. Akkor mit vesznek maguk észre? BABA

Mit? Hát, nem tudom, de ...

BÉLA Nahát ókkor! A fenekük kilóg a szoknyából, de semmit sem vesznek észre. Miért? ... Azt hiszi, mi nem voltunk beatek? Vagányék? De akkor ... *(Baba közbe próbál szólni, de belefotja a szót)* ... annyit jelentett beatnek lenni: meghalni! ... Érti? És nem álmodozni a halálról! Versek! ... Halál, nyolcvanszor leírva! Olvasta? Dehogy olvasta. Maga csak szép, semmi más, érti? ... Mit értenek maguk? Ginsberg úr ... Beat urak ... Meghalni ... Konkrétan ...

Csönd

BABA Bekapcsoljam a rádiót?

BÉLA *Dehogy kapcsolja be! Nem szoktam rádiózni,*

Negyenöt éves fejjel az ember nem rádiózik. BABA

Nem, csak gondoltam ...

BÉLA Nahát! ... *(Megcsöndesedve, magyarázóan)* Kis töltés volt, amin át visszavonultunk, érti? *(Föláll, odamegy a pulthoz)* Adja ide azt a rongyot. Ne szégyellje. Tegye le ide.

Baba leteszi, Béla hosszában eligazítja

Ez volt a töltés, érti? Innen lóttek. Agyú, aknák, géppuska, amit akar. Mi ide voltunk beásva. A, nem érti maga ezt.

BABA De, figyelek, mondja ...

BÉLA Itt. Az oldalában. Tíz-szer többen voltak, mint mi. Tíz-szer, százszor! Fél-tünk. Úgy ugrált a kezem-ben a golyószóró, hogy sokszor csak a földre lóttek. *(Izgatott, belehevül)* Adjon még inni. *(Vár, elnéz, ahogy messzibe néz az idéző)* A fene bele! ... Jöttek, rengetegen.

Baba italt ad, szódát; leteszi elé; Béla fölemeli a poharat

(Halkan) Tudja, nem bírtuk már. Volt, aki összedemulálta magát, a szó szoros értelmében. Úgy találtuk meg egy gödörben. Él még most is. Osztályvezető. Tizennyolc évesek voltunk. Szerelmek! ... — Maga ál-mos?

BABA Nem, dehogy.

BÉLA Nem éhes, nem álmos. Mi álmosak voltunk. Mindig hullafaradtak. Rühelltük az egyenruhát. Nem voltunk mi németek. Amikor bevonultak az udvarra a németek a tigrisekkel, akkor azt mondtam: „Mintha papírmasek jönnének — figyeltek?” Csak Dávid mentett meg, szegény Dávid! ... Hol van már?

Novemberben lelőtték. Jó pár évvel ezelőtt. *(Meg-issza az italt, leteszi a poharat)* Maguk szépek. Nagyon szépek. A fiam lassan ekkora. Remélem, biológus lesz, az az étellel foglalkozik, nem a halállal. *(Fúj egyet, mint aki túl akarja tenni magát a vallomáson is)*

BABA Én is ... tanulok majd.

BÉLA Tanul. Gondolom.

BABA Technikumot végzek, jobb helyre megyek... BÉLA Valami szállodába, tovább ...

BABA Nem volna rossz.

BÉLA És kaptunk kitüntetéset. *(Nevet)* Kitüntetéset mindig kaptunk.

BABA Kitüntetéset?

BÉLA Kitüntetéset. Ne féljen, *kitüntetéset* mindig kap. Utólag. A másik hadseregben is kaptam kitüntetéset...

BABA Melyikben?

BÉLA Aztán. A másikban. Itt van. Ilyen. Megint harcoltunk. *(Kis tokot halász elő a zsebéből, átadja Babának)*

BABA *(kinyitja a tokot, nézi a jelvényt)* Szép.

BÉLA Azt elhiszem. A kitüntetések mindig szépek, Most kaptam, nemrég.

BABA Arany?

BÉLA A színe. Olvassa, mi van odaírva.

BABA „A művészi szép ábra a jubileumi emlékermet ábrázolja... A kitüntetéset — mint ismeretes — az évfordulóra adományozták azoknak...

Közben Béla bólogat, mintha magnóról hallgatná vissza

akik a független, demokratikus Magyarország megszületéséért és megerősödéséért, a szabadságért és a demokráciáért vívott küzdelemben kimagasló érdemeket szereztek.”

BÉLA Ez az. Látja, én vagyok az. Küzdelmet vívtam. *(Nevet)* A szabadságért.

BABA Szép ez. *(Leteszi a pultra)*

BÉLA Hát persze!... *(Elfordul, előbbre jön, mintegy magának)* Nincs hol lennem...

BABA Mit mond?

BÉLA Egyszerűen nincs hol lennem. Hát ez nem lehet! Elteltek az évek...

Baba előjön a pult mögül

Mit bámul rám?

BABA Nem ... Csak ...

BÉLA Mint egy öslényt, aki lelőbukkan a múltból, mi? BABA Dehogya ... Inkább ...

BÉLA Kinyitott szájjal bámul, elhiszem. Ezzel a szép szájával. Jó, hogy nem kóstol meg. Édes vagyok-e, keserű? Hát keserű.

BABA Belelovalja magát ...

BÉLA Hát mit csinál ezzel a szájjal?

BABA Mit? Beszélek. *(Nevetgél)*

BÉLA Na! Nemcsak azt.

BABA *(nevet)* Van egy fiú... Elég jó tag. Szakállas. *(Nevet)*

BÉLA Mit nevet? Olyan mulatságos? Ó. Nyomorék vagy hülye? Fél füle van? Mit nevet mindig? Vagy én?

BABA Nem. Szép. Lehet, hogy jön is. Még nem tudom, mit csinálunk. Szabadok vagyunk. *(Mindig föl-nevet)*

BÉLA Szabadok. Mi a szabadság? Lefekszenek és ... BABA A! Még nem...

BÉLA *(meredten nézi, majd önmagával való párbeszédbe csap át; két kezét párhuzamosan tartja a levegőben, úgy ütemezi, kottázza az utánczott beszélgetéstördelékeket)*

— Nem eszik halat?

— Nem eszem halat.

— Hát ne egyen.

— Akkor mit egyek?

— Vajat egyen.

--- Utálom a vajat.

— Nem tehetek róla.

— Hát miről tehet?

-- Hát a maga életéről: nem.

— És a magáéról?

— Arról igen. De maga ...

Maga. Maga. Kitalálta ezt a műszót, érti, hogy távol tartsa magát tőlem. Maga. Ezt úgy lehet mondani, mint egy feregnek.

— Mért nincs valami más?

— Nincs pénz.

— Ötlet nincs. Fantázia.

— Magában van.

— Finomság. *(Belelolvadva, fölmutatott ujjal, túlzóan)*

— Magában van.

— Szeretet! *(Vékony, magas, szinte artikulálatlan hangon)*

— Magában van. *(Monotonon)*

Maga. Ez így megy reggelig ... De szeretem. *(Vala-hogy megrögy Baba előtt, mintha térdelne, de nem térdel le, megfogja a kezét)* Minden összefűzött vele... Nem éltünk jól, vagyis szerinte... ugye, szerinte. De hát ez nem is titok. Már rég nem szerelem,

el lehet képzelni. Húsz év!... Szerinte nem is volt

az. Utólag minden más... De ő... az egész... ugye... övele voltam fiatal. *(Magához, arcához vonja. Baba kezét)*

BABA Ó, hagyjon már... agyonmosottak a kezeim. Be se kentem ma, ki van száradva ... *(Húzná el félig-meddig a kezét, de a férfi kapaszkodik bele)*

BÉLA Nem akarom megölni! Néha azt érzem... egy pillanat... Végzek vele... Egyedül vagyok. Mintha egy nagy szobában lennék bezárva ... és félek ettől a szobától... negyvenöt éves vagyok, oda akarok érni valakihez, odabújni... a fronton nem féltem így ... nem valamitől, vagy... *(Főlegyen esedik, magához vonja a lányt. Nem csók, csak hosszú egyértelmű közelség)*

BABA *(kiemelkedik a kézben tartásból, nem kacéran vagy menekülve, csak elhúzódva)* Majd jön a barátja...

.BÉLA És az megment. Ugye? Fél tőlem?

BABA Dehogya félek. Csak... *(A ruhájára néz)* Olyan. koszosnak érzem magam. Ebben a :kötényben...

BÉLA *(tétován a lány keze után nyúl)* Maga... *(Hal-kan, a messzibe)* Maga egy senki. Azt hiszem, ez a lényeg, ezt akarja mondani. S igaza van.

BABA *(szeretettel)* Nem iszik valamit?

BÉLA A gyerek olyan intelligens. Kimegy. Átmegy az öregekhez. Vasárnap délután. Egyedül vagyunk. A kert ott van még, a régi nagy kert; 'nem az „izelés”, értte meg. Együtt lenni. Emberileg. Nincs senkim, aki...

BABA Biztos nem ő, nemcsak ő... Várjon, leteszem ezt a kötényt.

BÉLA Hagya. *(Közelebb vonja megint)* Kegyetlen dolog... Ha a melléhez nyúlok : „Jaj, ott rák van ...” Képződik, fél, hogy itt a rák, ott a rák... Nincs rendben... Ez komoly. *(Mintha Baba teste lenne a demonstráció, de alig)*

BABA Szegény.

BÉLA A, csak mondja. Nincs semmi baja. *(Megfogja*

Baba kezét, nézi) Nem mutatta ki semmi, csak ő fél.

Ilyenkor félnek.

BABA Milyenkor?

BÉLA Kicsi keze van. Nagy szőke haja volt, mindig olyan friss hajszag ... a szeme... és egy tiszta ember, valaki, mellettem... Együtt voltunk a börtön-ben, 51-ben. Ott ismerkedtünk meg igazából, akkor láttam, kicsoda. Ember. Azt mondta, a vőlegénye vagyok. Megmentett. *Igy* vettem el. Beleszerettem ott. Van ilyen. Egy talpig becsületes, fair ember... S most idegen... annyira magamra hagyott...

BABA Belefáradt.

BÉLA Mit? Nem lehet! Akkor végem. Én nem tudok egyedül lenni. Ennyire egyedül! ... Hát kivel beszéljek, értessem meg ...

BABA Talál magának mindig... Nem olyan...

BÉLA *(elengedi Baba kezét, leejti, a pulthoz lép lassan; iszik, fölnevet hosszan, zárt szájjal)* Elvették az embereimet ...

BABA Ott a fronton?

BÉLA Á. Itt. Őt fő maradt a tizennyolcból.

BABA A munkahelyén?

BÉLA (bólint) Átszervezték az üzemben azt a részt, tudja, mindegy, nem érdekes ... Fiatalok jöttek. Több pénzt kapok, de elvették az embereimet, nem tudok csinálni semmit. Hogy újabb technológiát vezetnek be, új adatok szükségesek ... Amit akar... Kedvesen... Hogy rossz a hangom, parancsolok, szóval...

BABA (odamegy a pulthoz, fölveszi a jelvényt, kedvesen ráérősíti Béla kabátjára) Na. Ez szép.

BÉLA (megragadja a lány mindkét kezét, közel húzza magához) Tizedes voltam mint érettségizett. Aztán öt napig százados... Amikor harmincan maradtunk, jött egy gyorsparancs. Századosossá neveztek ki, hogy ott maradjak, meghaljak ... Lipták fölvarrta nekem a három aranycsillagot

BABA (odaadón, közlőről) És?

BÉLA Röhögtünk. De szép volt...

BABA Szép?

BÉLA Mért?

BABA A fronton?

BÉLA Tudja... szörnyű... szép... Persze, röhögtünk egy darabig ... (Elegedi Babát, megint a rongyból ki-alakított töltést mutatja) A töltés tetejéről futottunk le. Menekültünk. Itt volt a töltés, ahol most is megy a vonat. (Kímutat) Itt... itt. Persze, rosszul volt szervezve, minden rosszul volt 'megszervezve, szokás szerint. Beleakadtam a köpenyemmel egy bokorba. Elestem, ott feküdtem, soroztak. Na, mindegy. A föld nyersen kifordult mellettiem. Csak a combomat érte, nem is sántítok, kiszakítottam a köpenyemet.

A konyhába vezető falépcsőn léptek hallatszanak, az-tán belép Ferenczi, a tulaj. Kedélyes modorú, lassú, svábos beszédű ember

FERENCZI Nahát! Hogy te itt vagy! És én nem tudtam! Ez remek... (Felöltözve, indulóban) Jaj, de sajnálom! Szervusz, szervusz, kérlek... Régen voltál itt ... És hogy most kell elmennem ! Mi van veled?

BÉLA Itt állok.

FERENCZI Jópofa vagy. Remek pofa vagy. Nem változtál. Mit ;mondjak, lkérlek, nagy terveim vannak, ez az igazság. Mért? Látod, hogy élnék ma az emberek! Na. Jaj, de jó, hogy találkozunk. Az az igazság, hogy kellene húsz darab ezres.

BÉLA És ezt mért mondod?

FERENCZI Baba, és te ezt a gint adod az én Béla barátomnak? Ezt az ihatatlan gint? Hát hol az az új vodka? A Starka Vodka, mi? Kinek tartogatom én azt, ha nem az én legrégebbi haverjaimnak? Jaj, ne is mondd! Hogy mennyit vagy eszembe! Micsoda menő fej voltál, ahogy ma mondanák! A gyorsparancsra emlékszel? Nagyszerű volt! Jó, hogy nem hagytuk ott... itt... (huncutul lemutat a földre) a fogunkat! Baba! (Kedvesen, látszateréllyel rászól) Elő a dugiból a Starka Vodka a százados úrnak! Gyere, gyere, csak egy percem van... (Leülteti Bélát, s ő is leül az asztalhoz) De kár, de kár... De hát mégis találkoztunk, legalább látlak. Nem vagy valami jó bórben.

BÉLA Mitől lennék?

BABA Nem találom.

FERENCZI Nem találom! — Mert hülye vagy. (Aztán kedvesen megveregeti az arcát) Édes lány ám ez, mintha a sajátom lenne, úgy vigyázok rá . . . csak nem olyan nagyon ügyes, mint látszik... Majd én . . . (Megy a pulthoz, alul hajladozva keresgél) Na. Ez az. Nézd! Mint a kubai rum! (Főlemeli az üveget, mutatja a színét) A színe, már a színe is jó. (Visszaül) Egy perc. Baba! A százados úrnak mindig Starka Vodka ! Értetted?

BABA Értettem.

FERENCZI A százados úrnak mindig fölírásra! BÉLA

Szó sincs... (Kényszeredetten)

FERENCZI Miért? Úgysincs sok pénzed. Vagy van? (Meg se várja a feleletet) Na, milyen?

BÉLA Kitűnő.

FERENCZI Az az igazság, hogy ezt csak a legkedvesebb haverjaimnak tartogatom. Látod, Baba se tudja, hol van... Ez a csúnya Baba... (Megfenyegeti az ujjával)

A lány a pult mögé megy, rendezget

Na. Nem mondasz semmit? Mi van? Persze, mit is mondanál. Jaj, istenem! És emlékszel la Harasztira, akit ott találtunk a gödörben! (Nevet) És te, hát te magad! Eltaláltak! És nem is sántítasz! Tényleg, el is felejtettem, ugye, te nem is sántítasz? Baba, ha te azt láttad volna! Ő mentett meg mindenkit! Hogy tárgyalt a németekkel, az utolsó pillanatban! Honnan tudtál te németül !

BÉLA Csak az iskolából...

FERENCZI Pattogtak a szavak, Baba, te, rá se ismer-nél... Remek, remek volt! ... De kivágtuk magunkat... a gödörből! (Előrehajol, nevet) Az az igazság... (vált) hogy át akarom alakítani ezt a helyet. Nézd. (Magyaráz, mutat, fölkel, járkál) Már komor, valahogy nyomott. Nem lehet így. Együtt kell ülni. A magyar ember szeret egyedül lenni. Nem úgy, mint a németek, énekelni és lengetni a poharaikat . . . Tudod, láttam egy külföldi folyóiratban gyönyörű ki-képzést... Volt neked az .az embered ... Igyál még, izleld. Na ? Most mondd meg!

BÉLA Tényleg, kitűnő...

FERENCZI Ez az, ezt kell inni. Valami Kutasi, vagy nem... Itt voltatok vagy két éve...

BÉLA Kutasi?

FERENCZI Lehet, hogy rosszul emlékszem. Persze valami idegen volt... Sehmann, vagy összekeverem a dolgokat; annyi dolgom van... vagy Kühlmann. A főnököd lehetett.

BÉLA Köhler?

FERENCZI Ez az! Kidobatok mindent. Ezt a rozoga pultot, a súlyos ablakokat. Nézd, ez vagy kilenc méter, így... (Lép) Látod. Fölbontom. Valami gyönyörűt láttam. Azt akarom, hogy olyan legyen, mint egy... lelkész háza, vagy... szóval valami templomi jelleget akarok, ne nevsz ki ...

BÉLA Kápolnát?

FERENCZI Szóval, újat. Egy kicsit boltívesítetttem, persze, csak hamis betétekkel... Faragott áttört merev székeket, mint a gyöntatószék!

BÉLA És papok?

FERENCZI Jól mondod ! Rekeszeket, mindenestre. Olvastam, hogy Írorszában egyszemélyes bőrfülkék vannak. Komolyan. Csak benyújtják az italt a bőrfüggöny mögé, hisz az embereknek magányra van szükségük... Szóval kellene pénz, az az igazság. Ez a Köhler annak idején azt mondta, neki volna be-dobni valamit. Ő is jól járna. Egyéves haszonra ..., Nem teljesen fehérre festetném a falakat; szürkére, ugye, a füst miatt. Egy húszas.

BÉLA Hát neki, biztos van pénze...

FERENCZI Na. Együtt dolgoztak. Tőled meg se kérdem. Ismered a Bibliából: „Akinék van, annak adatik, akinek nincs, attól az is elvétetik, amiye van!” --Nem ?

BÉLA De.

FERENCZI Nahát. Az az igazság, jó lenne egy ilyen társ egy évig. (Magyaráz) Titokzatos helyet szeretnék; főurit!... Ezt a csillárt is kidobnám. Rejtett világítás, mint az ikonok előtt, gyertya, esetleg, mindenestre homály. Szólj neki ... Ugorjon be húsz darab ezressel, vagy huszonötrel ... Jól jár... Jaj, mennem is kell!... De jó, hogy láttalak... Százados uram! (Megveregeti az arcát) A színed lehetne valamivel jobb ... Hogy eltaláltak ott téged ! De nem is sántítasz! Úgy emlékeztem, sántítasz. De jó! Szerezd meg nekem ezt a pénzt. Igyál még ebből a Starka Vodka-ból ! Szervusz ! Jövő héten gyere ! Vagy telefonálj ! Ne haragudj ! A pénzt! (Kisiet)

Hosszú csönd.

Baba lassan előjön a pult mögül, Béla magába roskadva ül, egyik lába kinyújtva. Baba — miközben el-viszi a használt poharakat — mintha a férfi vállát meg-érintené, nagyon kedvesen. Béla megint utánakap a kezének; poharastul szorongatja

BÉLA „Maga egyből akar hős lenni... (Megint a feleségét idézi) ... Magának nincs türelme. Maga összezavarja a dolgokat. Maga elriasztja szeretetével

az embereket ... Hiába szeret. Lassan engem is be-zárt magamba. Azzal, hogy nyitogatott. *Hogy* erőltetett. Mindig akar valamit. Siet. Lazít. Provokál, ott bent is. Ne legyen hős! Ez nem háború. A félelem félelmet szül."

Baba kezéből leesik az egyik pohár, Béla annyira szorítja

BABA Na... Fáj... *(Szedegeti a férfi lábánál az összetört pohárdarabokat)* Annyira szorít ...

Az ajtó csilingel. Belép Konrád

BÉLA Szervusz! Drága vagy! Köszönöm. Ragyogó. Így esik? Gyere, tedd le magad. Várj, lesegítem a ballonod...

Kezet ráznak, melegen. Konrádon a ballon csurom víz. Leszedelőzködnek, rázzák a vizes holmikat stb.

KONRÁD Így esik. Siettem. Hah, nézd a cipóm ! Na, jó. *(Körülnéz)* Mi van?

BÉLA *(földobódva)* Gyere, gyere csak! Itt van ez a kis-lány, ez hoz nekünk valamit inni, enni jegy falatot ...

KONRÁD Köszönöm. Nem vagyok éhes. Innék egy barackot vagy szilvát ...

BABA *(megáll előtte)* Barack van.

BÉLA Nagyszerű. Azt hozzon. Nekem is ... nem iszom ezt a Starkát. Na, gyere, ide ülj le. Így. Mindjárt megmelegszel.

Leülnek

KONRÁD Mi van? *Hát* mondd. Meg voltunk ijedve. BÉLA Érted te ezt. Nem megy. *(Szinte kedélyesen)* Vége. Nem lehet így élni.

KONRÁD Mégis, mi baj van?

BÉLA Mi baj ! — Az egész.

KONRÁD Na jó, de közelebről. Állás... ?

BÉLA Arról ne is beszéljünk. Szóval kinyírtak. Tudod, nem megy. Kineveztek felügyelő mérnökké, laz nem csinál semmit. 'Nem érdekes. Tizenennyolc éve dolgozom ott. Szerettek, én is a melósaimat ... elvették őket tőlem...

KONRÁD Azt mondd : felügyelő...

BÉLA Na ja. Adminisztratív. Így kihagyhatnak a részese-
désből is. Lehet, *hogy* ezt a maradék öt emberemet is elveszik.

KONRÁD És akkor?

BÉLA Nevetséges ! Tiszt — katonák nélkül. Báb. Mind-egy, nem is ez.

KONRÁD Te, magad?

BÉLA Valahogy így. Nem számít ez az *állásdolog*. Csak bosszant. Hogy régi ember vagyok, meg ilyeneket mondanak...

Baba hozza az italokat

Na, igyál. Megmelegszel. Szervusz, egészségedre. Hallgass meg.

Isznak

KONRÁD Azért vagyok itt. Szervusz.

BÉLA Tomi jön?

KONRÁD Telefonált. Mondtam, mi van, de ő is olyan nagy zúrban van ...

BÉLA Le vagytok ti ...

KONRÁD Nem. Értsd meg... Tudod, ahol lakik, akivel él, az a nő ... *Ági*.

BÉLA Mindig valami nő...

KONRÁD Nem, ez komoly. Irtó nagy balhé volt. BÉLA Egyszer *hivlak* titeket. Hívtalak én titeket? KONRÁD Hát itt vagyok.

És Tomi is azt ígérte, rohan.

De Ági rosszul lett.

BÉLA Mi van vele? Csak nem terhes?

KONRÁD Á, hagyjuk. !Nem. Mi van veled?

Baba kimegy a konyhába

BÉLA Nem lehet így élni. Végleg egyedül vagyok. Meg kell hogy értsd. Nem az üzem meg a munka... Fenéket! Az is, persze. De nem lehet így. Tudod, az Olga...

KONRÁD Mi van Olgával?

BÉLA Vége. Nincs hol lennem. Emberileg, magamban se... helyileg.

KONRÁD Nehéz.

BÉLA Nem érted, mire megy ki ? A hang. A gyűlölet. Nem értesz félre, de ahogy a feleségeddel beszéltem, Mártával... az érdeklődés... egy szó, csak... egyet-len szó... valamit mondott, nem is tudom, mit. De embernek néz, mégis.

KONRÁD Eltűzod. Márta? Ugyan. Egy hang a telefonban — megnyugtat, idegen. Két perc. Nekem mondd, mi a baj? *(Főáll, mondja a magáét)* Nekem mondd, mi a baj? Van egy gyerekem — nem látom. Mondom. Néha a villamoson találkozunk, amikor viszem a nagymamájához. „Mi újság, milyen lett a bizonyítványod? Milyenek a tanárok?” Képzelted, mi az, ha egy apa azt kérdezi a lányától, mi újság? Nyolchónapos volt, amikor elváltunk. Utána három évig nem láttam. Úgy kellett összeszoknunk, mint az ismeretlen állatoknak. Űlt egy sarokban, és morogván nézett. Lehajtott a fejét, a haja a szemébe lógott, én meg négykézláb másztam felé... Ugyan ! Nekem mondd, mi a család?

BÉLA Szeretnék egy kicsit megnyugodni.

KONRÁD És hogyan? Van valami terved?

BÉLA Tervem? Félek... magamtól. Mintha egy nagy szobában lennék bezárva ... és félek attól a szobától. Oda akarok menni valakihez... A fronton nem félttem így ... Nem a haláltól... Nem az, hogy nem lettem semmi. Mert nem lettem. Semmi.

KONRÁD Miket beszélsz? Élsz, megvagy, jó szakmád van, gyerekeid kinőnek lassan ...

BÉLA Te, én semmi se lettem. Mindenki akar lenni valami. Tudod, rühelltem ezeket a németeket, ami-kor belemaszíroztak az életünkbe, kikent-kifent egyenruhájukkal, olajozottan... Tudod, ezeknek egyenruhájuk volt. Egyenruhát adtak a fiataloknak, primitív módszer, de hogy érezzék, hogy valakik. Mindenki akar lenni valaki. Nézd meg a rendeket, csupa egyenruha. A papok. Fehér reverenda. Olaszországban még pirosat is láttam. Néger manuszokon. Úgy nézitek ki, mint az !ördögök. Valahogy csak ki kell nézni?

KONRÁD Na, de mi a baj? Mi van, Bélám: mondd már!

BÉLA Elmult... az egész lehetőség. A ködök egyre közelebb jönnek. Nem látok. Olgát fiatalon vettem el ... Tomi megmondhatja, milyen volt akkor. Nagy szőke haj... s egy tiszta ember. Valaki volt mellettem. S most már félek magamtól ... ha vele vagyok... Hogy végzek... *(Hirtelen fölugrik)* Kislány! Kislány! Hát ne hagyjon minket egyedül! Egyél valamit, Konrád.

Baba előjön a függöny mögül

Sült húst vagy disznósajtot, szalámit...

BABA Tessék várni, már készítettem valamit. *(Kimegy)* BÉLA Félek, hogy... El kell jönnöm otthonról! Nem maradhatok.

KONRÁD *(hidegen)* És mire gondolsz?

BÉLA Gondoltam, hozzátok mennék... egy darabig. Nektek van az a másik szoba...

Hosszú csönd

KONRÁD Hát ... nézd... szóval... nehéz. Na, ne érts félre. Tudom, hogy nincs senkid; ,Tominak nincs la-kása.

BÉLA Gondolj bele. Itt járok-kelek a városban, péntek este. Egyedül.

KONRÁD Tudom, értem. Csak az a helyzet, hogy a feleségem anyja valószínűleg odajön nemsoká. Élég kicsi az a lakás, a fene egye meg.

BÉLA Gondoltam, te tudsz segíteni.

KONRÁD Na, ne ijedj meg. Ez nem olyan egyszerű. Várj, pontosan át kell gondolnunk mindent. Nem

könnyű. Megvallom, én is tele vagyok most kételyek-vel. A látszat más. Természetesen, ha valami ügy-védi segítségre volna szükséged, azt bármikor... Ingyen, ne legyen rá gondod ... Úgyis előbb-utóbb tart-hatatlan az ilyen helyzet, egy párat végigcsináltam már... Van valakid?

BÉLA Nincs... Miért?

KONRÁD Ne 'haragudj, csak úgy félhivatalosan. Hogy tisztán álljon előttem az ügy. *(Elgondolkozva jár fel-alá, mintha ügyvédileg össze akarná rendezni az esetet)* És... Bocssás meg... Olga... Szóval Olgának sincs?

BÉLA *(majdnem nevet)* Hát nem tudom. Nem hiszem... Nincs.

KONRÁD A gyerekeket... mennyi idők? Tizenhat, tizenkilenc ... ugye? Az már nem probléma... Gondolom, te magad, önként is ...

BÉLA Mit önként?

KONRÁD Hát az természetes. Ezt nem is kérdezem. Elég nagy a lakás... Azon kéne gondolkodnotok .. . Esetleg idővel elcserélni...

BÉLA Külön?

KONRÁD Hát persze. Hagy élj valahol, egy akármilyen kis zugban. Nem? Hát hely kell, azt mondod ... BÉLA De most! Azonnal.

KONRÁD Hát az nem könnyű. Anyósomnak nemigen tudok mit mondani. Jön az az új kocsis, általa — őszintén szólva — el akarjuk cserélni a lakást... Furcsa lenne, hogy valaki lakik benn.

BÉLA Nem bejelentkezéssel...

KONRÁD Nem könnyű... És csöndesen elrendezni a válást, annak vagyok a híve... Ma már van erre mód... Uri módon, megegyezéssel... Barátok maradtok... Hát ez már úgyis inkább barátság, mint szerelem... Nem?

BÉLA Barátság?

KONRÁD Szerelem? Na, ne akard azt mondani, hogy húsz év után... Mindegy. Ez nem tartozik a hivatalos részéhez... A válást, mindenesetre el tudom intézni, tisztességesen, gyorsan. Gondolom, nem akarsz azzal vacakolni, hogy ez a szekrény kié, az a szék hova kerül? Nem érdemes, én 'mondhatom... Van telketek?

BÉLA Telkünk?

KONRÁD Igen... Balatonnál vagy valahol?

BÉLA Nincs.

KONRÁD Nahát, akkor ez a gond sincs. Autód sose volt.

BÉLA Soha.

KONRÁD Nincs itt olyan nehézség... Sokszor jobb egyenesbe tenni dolgokat ...

BÉLA Most nem is annyira egy ilyen rendezésre gondoltam... Megmenekülni... valami elől... néhány hétre.

KONRÁD Megmenekülni? (Hát ez az .. .

BABA *(bejön az elkészített étellel: rántotta, savanyúság stb.)* Tessék parancsolni. Itt van. Hús, ecetes paprika, csináltam rántottát. Sajt meg egy kis kolbász. Amit találtam... *(Kedves; ügyesen terít)*

BÉLA Most nézd meg ezt a lányt. Nem tőkéletes?

KONRÁD De. Köszönjük. Igyon maga is valamit, ha akar.

BABA Csak egy kortyot. Ebből.

Béla tölt neki. Baba iszik

Hű, ez is erős. Maga meg egyen valamit. *(Bélának gondoskodva)* Ha meg tetszik engedni, majd egy kicsit később fölnyitom 'a rádiót. Olyan jó tánczene van.

KONRÁD Persze, nyissa.

BABA (Bélahoz) Nyissam? Nem baj?

BÉLA *(nekiláttnak az evésnek)* Nem. Jópofa. Fél tölem. Na, jön az a fiú? A fiúja?

BABA Nem tudom...

KONRÁD Hát alig tudja kívánni, mi?

BABA Nem mondhatnám. Most nem.

KONRÁD Most? (Mért, mi van most?)

BABA Nem tudom. Ma...

BÉLA Nézd meg, ezzel a szemmel! Nézd, fogalma sincs, miről lehet szó. Ilyen az ember. Vagy fiatal, vagy nem fiatal.

KONRÁD Mi is a neve, ne haragudjon?

BABA Anna. De csak Babának 'szólítanak, mert már két éves koromban azt mondta a nagyapám, az orrom miatt...

BÉLA Az orra miatt. Nem rossz... Jaj! ... *(Nevet)* BABA Azt hiszem, betört. Azért ilyen fitos.

KONRÁD Szébb lett a balesettől, szép ez a baleset...

BÉLA Konrád, ez a lány... szóval ez a Baba nem is tudja, milyen ez 'z emberfaj. Förtélem! ...

KONRÁD De tudja. Látja, ha ránk néz.

BÉLA Igaz.

Nevetnek

De (szóval nem is tudja, hogy a második világháború itt zajlott le. Itt a töltésen, kicsit jobbra. Ó még az őstengerekben úszott, az élet előtti forró őstengerben, mint (egy gyönyörű zöld moszatocska. Igaz, Baba? BABA Még nem éltem akkor ... Később születtem. BÉLA *(harsányan nevet)* Figyeled? Ó nem élt akkor! ... BABA Tudom, hogy szörnyű volt. BÉLA Figyeled? Szörnyű... volt. Nem volt ... szörnyű. Na, mindegy. Igaz, ti is suttyók lehettetek Tomival. Egyidősek vagytok, nem?

KONRÁD Öregebb, azt hiszem, pontosan három hónappal.

BÉLA Nem rossz. Három hónap. Közröhej. Ti is suttyók voltatok. Igaz, magam is. Tizennyolc éves. Maga mennyi, Baba?

BABA Tizenhét vagyok. Ha kijárom a technikumot ... BÉLA Maga még zöld moszatocska volt akkor. Semmi.

Itt sem volt semmi. Pusztá tér. Csak messzebb a vas-út húzódott, a töltés, amit meséltem. Egész Kelen-földig.

BABA *(Bélának)* Egyen legalább valamit.

BÉLA Nem fontos, eszünk-e, nem eszünk, Baba. Maga fontos. Hogy fiatal.

KONRÁD Maga is egyen valamit.

BABA Köszönöm. *(Ügyeskedik, kenyerre tesz sajtot, húst)*

BÉLA Valami szálloda a fontos. Pénz, puha finom női bőr... Szállodába akar menni dolgozni...

KONRÁD Igaza van... Nem itt eltűnni... S ott sokkal több a pénz.

BÉLA A pénz! Figyeli? Beat-kisasszony? Szállodába kerülni, előbbre jutni, az a fontos. Nem lemaradni. Finom parfümmel bekenni ezt a rózsabört, és nem lemaradni, igaz, Baba?

BABA *(nyújtja neki az elkészített szendvicset)* Egye meg ezt, jó?

BÉLA Mért kell nekem ezt megennem?

KONRÁD *(tömi magát, bólogat, tölt magának, él)* Igaza van, egyél. Nem eszel semmit. Csak beszélés.

BÉLA Csak dumálok, mi? Azt akarod mondani, hogy csak pofázok itt, ahelyett, hogy rendesen viselkednék, jó hangulatot teremtenék ebben a koszos kis-vendéglőben, mi?

KONRÁD Dehogyan mondom!

BÉLA Tudom. Csak pofázok. Már ideje lenne, ha ezek-ről nem pofáznék. Unjátok.

KONRÁD Dehogyan. Szó sincs róla. Már mondtam, hogy valahogy reálisan megoldjuk...

BÉLA Reálisan. Azt elhiszem.

KONRÁD Ne légy ilyen, kérlek. Elválsz, megnyugszol...

BÉLA Meghülyülsz.

KONRÁD Mondtam, hogy segíték. A c pont alapján. BÉLA Figyeli, Baba? *(Harsányan nevet)* Segít a c pont alapján.

KONRÁD Igen. Kimondja, ha a házasság megegyezhetne, anyagi, erkölcsi károsodás egyiküket sem éri. Elintézem

...
BÉLA Csak a vádlott ne pofázzék! Ez a legfontosabb. *(Beleharap a Baba nyújtotta kenyérbe, az kicsit elfogódottan, szeretettel nézi)*

KONRÁD Félreértesz.

BÉLA Maga is egyen.

BABA Nem vagyok most éhes...

BÉLA Akkor is. Enni. Konrád, ez a Baba még lehet sem volt Isten szájában, amikor itt hullottak a bombák, minit a nagy fekete magok. És durr! Érted? *Durr!... (Lehajol, mintha repülőtlőtől félné)* Durr bele. Baba! Idegen kiejtésű Baba. Nem, Konrád?

KONRÁD Igen. Igazad van. Az a legszebb benne. BABA Délről jöttünk. Anyám délszláv, afféle ...

BÉLA Jankovits lány. Fogadjunk? *(Föláll, nyújtja a kezét)*

BABA Majdnem. Milkovits.

Béla megfordítja a kezét, a tenyerébe csókol. Konrád elmerülten eszik; nem látja

BÉLA Ugye mondtam? Ránéztem, mondtam, ez egy szlávocska.

Nevetnek

KONRÁD Na, igyon erre egy kicsit! *(Tölt Babának; isznak)*
BÉLA Várjon csak! Éljen csak! Volt egy fekete nő, koromfekete, ijedt szemű az egyik bunkerban. Tudod, ahova menekültünk, át akartunk öltözni már. Nem bírtuk, *gyerekek voltunk*. Úgy nézett rám, mint a madár. Tudtam, hogy eljön velem. Gondoltam, nem öltözöm át, ha belehalok is. Ezért a nőért. Ezért az egyetlen nőért én végigcsinálom, hadd lássa. Azt mondja *az őrzető* — derék asztalosmester, ma is él a Zsámbék utcában — „Te Béla, siessünk.” — Nem öltözünk — *mondtam* Faludynak. — Faludynak hívják, megvan a műhelye... Lőszert szerzünk, maradunk. „Maradunk? Miért?” — Ezért az asszonyért. „Őrült vagy, Béla” — azt mondta. Igaza volt. Nem sokáig maradtunk persze, két nap. Majd-nem az életünkbe került. De bementem egyik este a bunkerba, kézen fogtam. Jött. Ijedt szemmel. Olyan *idegenes* kiejtése volt, mint magának. A legszebb nő volt. *(Babának közelről — részegesen, de nem be-rúgva — magyaráz)* Olyan a halántéka, mint a márvány, *áttetsző*. Sárinak hívták, vagy... Katalin? *(Megigazítja Baba haját)* Ezt a fürtöt tegye ide hátra... Katalin, igen! „Katalinka, szállj el...” *(Nyomorultan, szépen éneklj)* „Jönnek a törökök. Kerék alá tesznek, onnan is kivesszenek...” *(Sírósan, ne-vetősen éneklj)* „Kerék alá tesznek...” *(Rátámaszkodik Baba két karjára, ráhajol. Nem tudni, sir-e, ne-vet-e)*

BABA Hozok egy feketét...

BÉLA Elmenekülni... Ez a lényeg. Mielőtt... valami

baj történik. De hová? Maga kedves ember!

BABA Hozok le a kávé, várjon, fenn van a szobámban. BÉLA

Ne menjen el...

BABA Mindjárt jövök. Csak föl-szaladok, az emeleten van egy pici szobám... Kávé hozok. Átöltözöm. Le-teszem ezt a nyavalyás kötényt, veszek föl egy könnyű ruhát... *(Kiszalad)*
BÉLA Szállodába. Oda 'akar menni, Konrád. Az a fontos, hogy ő 'előbbre jusson, finom rúzsral kenhesse majd be ezt a csodálkozó, szép száját... ez a fontos. Elegáns piros ruha... (az a fontos. Katalinka piros ruhája. Remegett az egész teste ...

KONRÁD A válás sok mindent tisztáz. Megnyugtítja az embert...

BÉLA (ül; visszafojtott) Meg.

KONRÁD Nincs az az állandó érzésed, hogy... ez a feszültség...

BÉLA *(maga elé)* Nincs.

KONRÁD Oszintén szólva... *(a fogát teszi rendbe)* nem nagyon látok más megoldást ...

BÉLA Nem látsz.

KONRÁD És ne haragudj, már a saját érdekedben is ... Már vigyáznod kell magadra, védened kell magadat...

BÉLA Védennem.

KONRÁD „Meg a jövődet illetően is ... Nem tudod így tisztázni a jövődet.

BÉLA Nem tudom.

KONRÁD Figyelsz?

BÉLA Figyelek.

KONRÁD Gondolkoztam a dolgon, míg te... beszélte a lánnyal.

Még nem késő.

BÉLA Még nem.

KONRÁD A legfontosabb, hogy legyen hová lehajtanod a fejedet. *(Halkan, a lelkére beszélve, ügyvédi hangon)* Persze, meg kell fontolni ... A te korodban... BÉLA Az én koromban.

KONRÁD Most arra értem, jobb szembenézni a dolgokkal. Az évekkel, a partnerekkel, akik még jöhetnek... nők, akik szerethetnek, tudod.

BÉLA Szerethetnek, tudom.

KONRÁD Persze, van olyan helyzet, amikor gyorsan ki kell vágnunk magunkat ...

BÉLA Van.

KONRÁD Ahogy én Olgát ismerem, nem fog akadályt gördíteni az utadba.

BÉLA Nem.

KONRÁD Nincs benne bosszú.

BÉLA Nincs.

KONRÁD Ez a legfontosabb.

BÉLA Ez.

KONRÁD Egyetértesz?

BÉLA *(ránéz)* Egyet.

Csilíngel az ajtó, Tamás lép be

KONRÁD Na, jó, hogy itt vagy. Látod, idetalált. *(Föl-áll köszönéshez)*

BÉLA *(átöleli az öccsét)* Megvagy! Nahát.

TAMÁS Mi van? Csak nem valami haláleset?

BÉLA Figyeled? Érti a módját!

TAMÁS Na, nem. Csak mondjad. Mi a helyzet? Valami pénz? Politikai dolog?

KONRÁD Nem. Szóval... majd elmondja.

TAMÁS De konkrétan: mi? Elbocsátották?

BÉLA Hagyd csak. *(Mosolyog. Konrádhoz)* Tudja ő. Tetteti magát.

TAMÁS De mit vacakoltok? Hát mi van? Anyával? Otthon?

BÉLA Jó, jó, rendben van. Mondd csak a szöveget. TAMÁS

De te mondd.

KONRÁD Tudod, az egész...

BÉLA Ülünk le, gyertek. Hát kivel beszéljek én? Senkim sincs ... Járom a várost... Mit gondolsz, a műhelybeliekkel? Vagy... Az MHS-ben? Konrádom, el se képzeled, milyen srác volt ez, mert csak srácok vagytok hozzám képest. Amikor esküdtünk, ez egy nagy karimájú sárga kalapban járt, az én kalapom volt előzőleg ...

TAMÁS Mindent nekem adott, az igaz. *(Megveregeti a bátyja fejét)*

BÉLA Hallod, Konrád? Mindent neki adtam. Így igaz. Az álmaimat, Konrád. Én nem voltam tehetséges. Csak katona. Egy katonaember. S úgy látszik, nem tudok civil lenni. Mindegy. Tizenkét éves korában kapott tőlem Adyt, József Attilát. Mert akkor még *nem volt síkk* József Attila, én már vettem. Azt a Cserépfalvy-kiadást, durva papíron.

TAMÁS Megvan. *(Rágyújt)*

BÉLA Brumma, brumma, brummadza. 1945. Érted? Nem tudtam elmenni este sehova... mert az egyet-len jó zakómban ő járt... *(Nevet)*

TAMÁS De Bélám, mi van, az isten szerelmére, mondd már!

KONRÁD Tudod ...

TAMÁS Mondd te már...

KONRÁD *(mint egy Pilátus, széttárja a karját)*

BÉLA Igaza van. Mosom kezeimet. *(Hirtelen leül mellé)* Nézd, te ismersz engem. Én nem tétovázom. Nem rendezkedem. Elintézem. Hát ennyire nem lehet egyedül maradni . .

TAMÁS Elvadítottad.

BÉLA Akkor is. Nézd, ezt nem lehet... nem kurvák kellene, de valami emberi meleg... Én félek magamtól... Ezt nem lehet velem csinálni! Én szétkasabolok mindent, elsősorban őt... Ez a „ne-nyúljhozzám” ...

TAMÁS Hát ha komolyan beteg?

BÉLA Ugyan! Látszana valami. Csak fél.

TAMÁS Megvizsgáltatta?

BÉLA Dehogy. Szégyelli. Csak ürügy. Nem megy ő kór-házba.
KONRAD Biztosan fél.

BÉLA Hát ez az. Fél. Hát ne féljen. Én se féltem, ami-kor tizennyolc évesen rám soroztak a töltesen ... Vagy ha féltem is ...

TAMÁS Ő nem tizennyolc éves.

KONRAD Rendezni kell, azt mondom.

BÉLA De nem lehet ennyire egyedül hagyni, értsd meg, egy férfit ... Tudod, már az is jó, embermeleg, ha a kisebbik srácom, a Gabi odabújik, velem van. Egy kis szeretet ... Szeret. Érzem. Pedig meg van tiltva neki. Egy feladata van a gyerekeknek a világon: nem szeretni az apját.

TAMÁS Szeret téged.

BÉLA „Maga.” Tudod. Hát a nagyobbik is látja. Azért küldtük el, hogy Veszprémben tanuljon, te is akartad, Tomi, nem ?

TAMÁS Reméltem, hogy megmenekül ebből a fojtogató légkörből ...

BÉLA Mert nem volt család. Nem volt a szobában család. Emberek éltek benne, nem egy család.

KONRAD A család ... megszűnik. Kinek van családja?

BÉLA Félek magamtól. *(Megragadja Tamás karját)* Én szétkaszabolok mindent, elsősorban őt. Nem mintha ő lenne a hibás ... egyedül, csak mégis. Hát az egész. Most lelepleződött valahogy. Kivilágosodott az elmúlt huszonöt év : az űr. A munkában, a szerelemben. Ő velem volt. Ő a tárgya. Hát én kivégzem, ha ezt csinálja velem! Érted, nem rá haragszom. Csak *(Konrádhoz)* ő a tárgya. Benne meglátom, nem jutottam semmire. Vele se. Magamban se. Egyedül vagyok. Mint egy kórházi ágyon. Neked van valakid. Márta - egy ilyen nő. Hazamenni, odamenni, az oldalához érni ... Kell az. Ő meg eleven vád. Mint egy mosolygó kép: ugye, nem sikerült? Ugye, nem sikerült?! *(Eksztatikus, síró)* Ugye, nem lettél boldog? Ugye, semmi se sikerült?

Nagy csend

BABA *(belibben, piros ruhába öltözötten)* Na, itt vagyok, feketét is hoztam. *(Bekapcsolja a rádiót, Béliának)* Ha megengedi.

BÉLA Baba! Nézd, Tamás! Ez mint egy Katalinka, a Baba! Egy baba-lány!

Baba leteszi a kávé, Tamás kezét nyújt

TAMÁS Már felnőtt baba.

BÉLA *(kis lépésekkel táncolni kezd Babával)* És ez az öcsém, Baba. Az én híres, nevezetes, régen látott öcsém! Nézze, milyen finom emberek lettek ezek a fiatalurak. *(Figurásan, nevetve)* A doktor úr majd meggyógyítja a hülye bátyikóját! Micsoda doktor! Ideggyógyor. Az jó az agyra, nem jó a szívre! Mindenkit meg tud menteni ... kivéve a bátyikóját. *(Nevet)* A bátyikója gyógyíthatatlan. *(Baba számára teszi az ujját)* Meg a nénikéjét. De a nénikéje is gyógyíthatatlan. Mindenkinek van valakije, higgye el...

KONRAD Olgával kéne beszélni.

TAMÁS Már ikerestem. Nincs otthon.

KONRAD Jó hecc. Csak nem csinál magával valamit? TAMÁS Képes.

KONRAD És meg kell vizsgáltatni, öregem.

TAMÁS Nem megy. Szégyelli.

KONRAD Szégyelli! Ilyen nincs. Belehalhat.

TAMÁS Sokan belehalnak a szégyenbe ...

KONRAD Kényszeríteni kell.

BÉLA Fiúk! Nézzétek! Az új élet hajnalán! Mert mindenkinek van valakije. Magának is van fiukája. Tamásnak is van bátyikója meg nénikéje ... De ő nem tudja meggyógyítani a bátyikója szivecskéjét, mert fejorvos, sem a nénikéje mellecskéjét, mert túl közel van hozzá ...

KONRAD És valami állást is kellene szerezni ... TAMÁS Elbocsátották?

KONRAD Nem úgy értettem, csak kitolnak velem. TAMÁS Hangoskodik, mi?

KONRAD Nem. Kivették a termelésből. Az igazi munkából.

TAMÁS Pedig értett az emberekhez.

BÉLA Látjátok, még van remény!

KONRAD Gyógyszert nem adsz neki ?

TAMÁS Nem gyógyszer kell ide ...

BÉLA Az én öcsikémnek ... mert nekem is van öcsi-kém ... van ez a bátyikója ... Az én öcsikém nem tudja meggyógyítani az ő háborús testvérkéjét, az ő elkallódott bátyikóját ...

BABA Mért nem hagyja abba? Nem akar velem táncolni?

BÉLA Hát nem táncolok? Egész rendszeren táncolok.

Modern zene

Ez egy új szerelmi tánc, ugye?

BABA Fogjon meg.

BÉLA Ebben a táncban nem lehet ... Majd egy másikban... *(Modernül, gyorsan, jól csinálja)* Ebben a táncban el kell engedni magát.

Baba csak áll

Na, komolyan. *(Egyedül táncol, nekiveselkedve, de jól)* KONRAD Én nem maradhatok isten hajnaláig ... TAMÁS Várj egy percet.

BABA Én csak álljak itt?

BÉLA Na, adja ide a kezét. Milyen kis ... a haját, várjon, ezt a fürtöt hátracsavarjuk a füle mögé ... és akkor kijön az a kis szláv arca ... Szív, szláv arca ... BABA Maga játszik velem ...

BÉLA Dehogyis ! Nagyon komolyan. És bekölnizte ma-gát. Gyerekek, ez bekölnizte az egész testét.

BABA *(halkan)* Undok. Nem is ... *(Ki akarja húzni ma-gát)*

BÉLA Maradjon ... ezzel a kölnivel. Hát az nem baj. A munka meg fáradság után ... A szemek kicsit ki-húzva ... Itt lakik, szóval ?

BABA Itt, az emeleten. Egy kis szoba, de jól berendeztem magamnak ...

BÉLA Fönn. Kinéz ebből a gödörből. Mért húzta ki a szemét?

BABA Ki szoktam, ha ... elmegyek valahová, vagy ha...

BÉLA Vagy ha ... ?

BABA Hagy szebb legyen. Egyszerű, nem?

BÉLA Maga még zöld moszatocska se volt ...

BABA Zöld a szemem, igen. Nem látta?

BÉLA De.

A két férfi beszélgetése és az ő táncuk közt nagy kontrasztnak kell lennie, mintha egyik helyről a másikra vándorolna a fény, a hang, mintha az egyik élő (tánc) a másik steril lenne — Konrádék

KONRAD Én elintézem neki a válást. Beszélék Olgával is. Te adj neki valami gyógyszert ... Rámegy. TAMÁS Gyógyszert? BÉLA *(hirtelen otthagyja Babát a tánc közepén, oda-siet az asztalhoz)* Mit sutyorogtok? Gyógyszerelni? Ide jutottunk? Lélekmentés? Kisöcsém! Mindjárt agyonverlek. *(Átöleli, arcul csókolja — szól a tánc-zene)* Hát te vagy az egyetlen. Nem értesz? ... Nézd, Konrad, vér a véremből, meg kell hagy értsen. Mi nagyon jó testvérek voltunk mindig. A legjobbak, értsd meg. Amikor én Esztergomban tanultam, lejött oda, kis srác volt, ott is egyedül voltam. Oda tettek a szüleim. Ott neveltettek. Megjött ez is gyerek, hat-éves volt, nagy zöld szemmel... jött. Volt valakim. Ez a srác. *(Átöleli)* Ő volt velem. Nem voltam egyedül. Segíts rajtam, Tomi! Te tudsz segíteni. Hát ér-tesz te! Nem állás meg pénz! Valami nagy dolgot! Te, amikor ez megjött Esztergomba! ...

Baba megindul. Konrad fölkeri, lassan táncolnak

TAMÁS Mi legyen?

BÉLA *(leül)* Mi, mi ! Na, igyál még. Van itt ebben az üvegben ... Mi, azt én se tudom. Rég volt az egész. Itt harcoltam, tudod.

TAMÁS Tudom. De most. Ma.
BÉLA Ez összefügg.
TAMÁS Minden összefügg. Akkor is. Mit akarsz csinálni ?
BÉLA Itt harcoltam. Bedobtam egy gránátot. Fiatalon...
TAMÁS Most is az lenne a legkönnyebb. A világ nem bír magával.
BÉLA Mért, te bírsz?
TAMÁS Nem erről van szó. Meg kell menteni, akit lehet, a gyerekeket, a tiedet, az *enyéimet*...
BÉLA Hát nem lehet, te állat! Hát nem látod? Hát erre megy ki a játék! Bennünk van ! (*Felugrik*)
TAMÁS Akkor is. A fiatalabbak...
BÉLA És mi ? És én?

Baba egészen halkra csavarja a rádiót

Nem érted? Nem tudom kiokádni magamból a háborút, a magányt. Az úttalan semmit, ahová vezetett az egész életem. Az enyém. Csak az enyém. Ő (*Babára mutat*) megmenekül.
TAMÁS Az is valami. Valaki megmenekül... BÉLA Nevetséges.

Csilíngel az ajtó. Jóváágású fiú lép be; szakállas. Leáll a helyzet, Konrád középen áll, Baba a pultnál. A fiú téblábol

SANYI Szervusz (*Áll az ajtóban*)
BABA Szervusz. Gyere beljebb.
SANYI Nem zársz még?
BABA Még nem.
TAMÁS Mi elmehetünk... Úgyis későre jár.
BABA Dehogys! Maradjanak! (*Kétségbeesve, hogy elmennek*)
KONRÁD Nem. Mennünk kell.

BABA De nem ! Itt tudnak beszélni, együtt vannak.
(*Szinte kérelmi őket. Bélához*) Ne menjenek még! .. BÉLA Á !
Megjött a felmentő hadsereg. Szakállban. SANYI Mi baja van veled?

BÉLA Dehogys ! Nekem is volt szakállam. Megnó a szakáll, ha hagyjuk.
SANYI Baba, mit akar ez az ember?
KONRÁD (*nyugtatólag*) Semmit.
BÉLA Babácska, ez a maga beatje? Vagy ez már hippy?
BABA Bejött értem. Mondtam, hogy jön.
SANYI Mikor zársz?
BÉLA De sürgős, de sürgős !
SANYI Azt hiszem, semmi köze hozzá.
BÉLA Hogyhogy? Én vagyok a vendég. Vendég a házban. Nem egy fiú a ...
TAMÁS Üljön le hozzánk ...

SANYI (*áll, egy helyben az ajtónál, mint egy filmjelenetben*)
Kösz. Nem. (*Mozgása is könnyed és zavart, mint egy fiatal cowboyoknak*)

BÉLA Inkább áll Ott. Egy helyben, mint az őrségben. SANYI Nem voltam őrségben.

BÉLA Azt látom.
SANYI Nézze, ha kötekedni akar...
BÉLA Én? Dehogys akarok. Csak nézem magukat. Fiatalok.
SANYI Baj?
KONRÁD Baba, hívja már beljebb.
BABA Tényleg, gyere be... ül le... közénk. SANYI Közétek?
BÉLA Mért? Ezt rossz néven veszi? Ez valami lepra társaság?
SANYI Nem ismerem imagát.
BÉLA Kamarás Béla. Az öcsém -- Kamarás doktor, a *barátom* — Konrád doktor.
SANYI Itt *mindenki* doktor.
BÉLA Na nem. Csak egy kicsit. Én nem. S Baba sem. SANYI Őt nem kell bemutatni.
BÉLA (*Babához*) Ez mindig ilyen harcias?
SANYI Nem vagyok harcias, csak nem *szeretem* ezt a hangot.

Mindenki a maga helyén; nem mozdulnak

BÉLA *Valami* finomabbhoz van szokva...
SANYI Egyszerűbbhez. Texasban megkéselnék ma-gát...
BÉLA Rajta ! Ezen ne múljék. *Hogy* kis ország. Kis, ázsiai ország.
SANYI Ezt mért mondja?
BÉLA *Hogy* vegye elő a kést... itthon is.
SANYI Nincs késem.
BÉLA Figyelitek? Nincs kése.
TAMÁS Hagyd már, Béla.
BÉLA Die mit csinállok vele? Semmit se csinállok vele. Szereti a háborút?
SANYI Hagyjon engem a háborúval!

BÉLA Békepartí.
SANYI Maga szereti a háborút? Úgy látom.
SANYI Nem szeretem. Isten látja lelkeket, nem szeretem.
Tamás, mondd már meg neki, *hogy* nem szeretem a háborút ...

SANYI Nem úgy nézem.
BÉLA De. Higgye el. Csak ismerem. Maga?
SANYI Napóleontra *gondol*?
BÉLA Jaj, nagyszerű! Tamás, ez remek! Nagy Sándorra gondolok, Julius Caesarra ...
SANYI En arra a háborúra gondolok, ami lesz. BÉLA A jövőendő háborúra. Nagyon jó. Van, aki a múlt háborúra gondol, van, aki a jövőbeli háborúra ... És mit fog csinálni abban?

SANYI Nem hiszem, hogy sokat kéne csinálni ... BÉLA Jó megoldás. Nézni. *Hogy egy bomba* ... KONRÁD Hagyd, Bélám. Nincs itt háború.
SANYI Érdekes krapek. Na, jössz, Baba? Várjalak meg?
BABA *Hova*?
SANYI Hát táncolni, vagy... elcsászkálunk... BÉLA Nem rossz program.
BABA (*belevág*) Még nem zártam be. És fáradt vagyok. Unok táncolni.

SANYI Várjalak meg?
BABA Te... ne várj. Fáradt *vagyok*.
SANYI Szóval nem jössz?
BABA Nincs is kire hagynom az üzletet.
SANYI Nem *mennek* el, ha nagyon szépen megkérjük őket?
BÉLA Menjünk *el*? A maga kedvéért...
SANYI Nézze. Nem ijedek meg maguktól.
TAMÁS De nincs itt semmi ijedeznivaló.

SANYI Akkor sem. Baba. Mondd meg a haverjaidnak, hogy ha kell, megvárom őket, itt *kinn*... BÉLA (*közelebb megy*) Nem kell kimenni... Itt benn is elintézhették.

TAMÁS Béla, hagyd a csudába! (*Eléje áll*)
SANYI Hagya csak. Hadd jöjjön közelebb a háborújával...
BABA Ne hecceld. Mondtam, hogy nem megyek. Kész. BÉLA Kettesben... (*Erőszkoskodik*)

Konrád és Tamás csitítja. Baba Sanyit tuszkolja kifelé

BABA Semmi szükség rád... most.
SANYI Kedves ! Eddig szükség volt rám. Szóval be-dóltél ennek a *vén* krapeknek, a dumájának. *Jó* szövege van... *de*... (*Közelebb akar lépni*)
BABA (*föltartóztatja*) Mit hőzöngsz? Menj már! BÉLA Nézzétek! Táncolni akar.
SANYI Nagyon véded...
BABA Tűnj már el !
SANYI Látom. Ez legalább egy százados. (*Kimegy*)

Bélát fogják; csönd

TAMÁS *Semmi* szükség erre. (*Dühös*) BABA Nem baj ...

Mindenki jár egy kicsit erre-arra, mintha a feszültségüket akarnák levezetni a bezárt helyen. Baba be-kapcsolja a rádiót, Konráddal lép egypár tánclépést, de folyton Bélát figyeli, mi van vele

TAMÁS Kár botrányt csinálni. Mi is megyünk. BÉLA Ne menjetek. Veletek akarok maradni. Nézd, sose kértem. Nem maradok egyedül.

TAMÁS Mennünk kell. Minket is várnak, mindenkit ...
BÉLA Ki vár? Ki az isten vár? Hol? Ne menjetek haza, fiúk...
Innen gyerünk a fenébe !

TAMÁS Ne ordíts.

BÉLA *(lassan, sziszegő-halkan beszél, magába hulltan, Aztán belelovalja magát)* Itt, ezen a földön nem volt semmi. Emlékszik, Babácska? Mondtam magának. Nem is olyan rég. Itt csak pusztaság volt. Messze emberek, messze házak. Mért épült ez a ház olyan mélyen ? Hogy az emeletén kell bejönni? Nagyon romantikus így. Szép. Körülveszik lassan a házak, itt kanyarodik a nagy út. Lassan megtelik emberekkel. Szép fehér házakkal veszik körül - az egész emberiség. És én itt ülök, és várlak titeket, hogy gyertek. Ez a ház! Ez a fogadó! Nézzetek körül. Ferenczi átalakíttatja, hogy még több pénze legyen. Meghitté, templomivá! *(Röhög)* Ő pénzt csikart ki ebből a lukból. Igaza van. Szép, nem? Hát hol táncoltok át? Gyerünk innen, mondom, emberek közé, menjünk a klubba, ott szeretnek engem !

Konrád, Baba leáll

Ez egy bombatölcsér! Egy akkora láncos hullott ide, hogy tiz ilyen házat elvitt volna. Ebben a lukban épült ez a ház. Egy bombán táncoltak, Konrád ! Hagyd itt ezt a lányt, gyerünk!

Baba tétován készülni akart, Béla szövege megállítja

'Maradjon csak ! ...

Baba lassan fölveszi a pultról a tokot, melyben a ki-tüntetés érdéje, plakett-része van

Dobja a francba ! Vagy tegye el emlékebe ! A szakállasnak! Huszonöt ével ezelőtt itt kűsztam a lövészárakban, gyerekfejvel. Bombák hullottak az égből ! Ekkora lukak lettek, hogy ez a ház is elfér benne ! Ez egy tölcser, egy mély luk ! Értsétek meg: el innen! Bemegyünk a klubba. Ott szeretnek engem. *(Ki)*

FÜGGŐNY MÁSODIK FELVONÁS

Vörös tapétás, izléstelen helyiség. Szemben a nézőtér-rel, jobb oldalon kijárat a ruhatár felé. A terem jobbra-balra ajtókkal nyitott, azt a benyomást kelti, hogy sok ilyen helyiségből áll a klub. Jobbra elől körasztalka, kis fotelekkel. Bal sarokban hátul a fal mellett hosszú asztal, mellette rövidebb-hosszabb padok. A szereplők oldalt és szemben vannak a nézőtérrel. Vitrágállványok, télikerti növények ügyetlenül. Mai zene, cigányzenészekkel balról. Cimbalom is hal-latszík. A zenében régi és új keveréke. Béla, Konrád jönnek be, lendületesen. Béla elől. Fel-öltőjük kigombolva. Nem részegek

BÉLA Gyere, gyere! Itt van! Ez az! Na? Ez az én 'otthonom, nézz ide!

Körülmutat a termekben. Zsibongás, nyüzsgés, zene. Bal sarokban Samayék, a kisasztalnál Masáék

Itt va_gyunk! Szervusztok! *(Konrádhoz)* Nézz körül! *(Jobbra-balra mutat)* Itt élünk mi. Erre is, látod, erre ! Gyere !
HANGOK Éljen! Szervusztok! Lusi! Lusi! Erre gyertek, gyertek ide!

Felöltőkkel visszamennek a bejáratu ruhatárhoz. Béla körbemege, kezét fog. Ölelgetik

HANGOK De jó, hogy jöttetek! Ide ülj, Lusikám, ide mihozzánk! Ki ez? Mindjárt rendelünk valamit. Jó tag lehet !

BÉLA Majd én... Várjatok...

HANGOK Ne oda... Hozzánk! Hogy vártunk, hogy beállítasz ! Gyere.

BÉLA *(kézen fogva húzza Konrádot)* Gyerekek! Várja-tok. *(Csittáni próbálja őket)* Bemutatom nektek —Várjatok, ne kiabáljatok... bemutatam Konrád doktort... emberi mivoltára nézve ügyvéd. Rossz ügy-véd, pocsek... *(Röhögés)* Testi Mivoltára nézve törvívó, azt hiszem, mindenki ismeri : a tokiói olimpia ezüstérmese.

KONRÁD Nem kell, nem fontos ...

BÉLA Kitüntetése otthon.

HANGOK Éljen ! Jöjjetek közelebb !

BÉLA Az enyém itt. *(Mutatja a Baba által feltűzött kis szalagot)* Hogy én meg a hazaért vívtam ... *(Vívóállásba helyezkedik, ügyesen trappol előre, hátra, Vezényszavakat kiabál, mutogat Konrádra, hogy hogyan vív; lejtátsza)*

HANGOK Bravó ! Éljen a bajnok!

Konrádhoz mennek, veregetik a vállát, ölelgetik

És éljen Lusi ! Gyertek, üljetek le... És a haza! BÉLA Várjatok ...

HANGOK Jól van. Gyertek már! Üljetek le!

BÉLA És itt van az én szerelmes öcsém... akiről annyit beszéltem...

Kis zavar, nevetgélés, majd csönd

Na, nem figyeltek?

HANGOK Hol?

BÉLA Itt áll. *Látjátok?* Hasonlít is rám !

HANGOK Ne hülyéskedj, gyertek már, üljetek le! BÉLA De.

Mondom, az én szerelmes öcsém ! Itt ...

nem látjátok? ... Nagy haj, jó modor... Tárgyaló-

képesség ... Tapintat, emberi szó...

HANGOK És? Mi van vele?

BÉLA Csak épp ellógott!

Zúgás

Hazament. Megunta. Leszarta a bátyját, itt hagyta... Kémkedik utána. Mit akartok még? De mindjárt jön! Figyeljétek az ajtót áhitattal, mindjárt jön. Ha elérkezik az ideje. Ha döntöttek életem folyásáról...

'HANGOK Gyertek, üljetek le, ide közénk!

A másik teremből is hallatszik a hívás, kiabálás Ide ! Ide

gyertek ! Bélám ! Lusi ! Itt van hely.

A jobb oldali ajtón túlról zene halkan, messziről, de a nyüzsgés benyomását keltve. A párbeszédék tisztán, kivehetően hallatszanak, kívánnak a zajból élesen, pontosan

MÁRTON ÚR *(fölkel a sarokasztaltól, Masa mellől)* Lusikám, féltettem néhány adagot a részedre. Hány kellene?

BÉLA Négy. Négy adag. Mi van?

MÁRTON ÚR Gyönyörűpaca!

BÉLA Ez Márton úr, a Főnök. A klub lelke, amit akartok.

Konrád kezel vele

Mit szólsz? Pacall... Rendben. Márton úr, csak savanyút, tudod, rengeteg savanyút ! Ha van, paprikát. MÁRTON ÚR *(kimegy a jobb ajtón)* Küldöm máris! BÉLA Ne céklát, Márton úr, ne céklát! Mindig cék-

la... Ülj le, Konrádom. Ide. Ahova akarsz.

Beülnek a bal sarokban levő asztal mögé. Béla oldal-ra, szemközt Konrád, mellettük az emberek sorban: Samay, Lengyelke, Lady M., Kispéter, Süket fű. Béla mellett oldalt Edit

Ezek ,mindemberek. Nézd meg. Ide jövök én. Érted, nem? Itt megvagyok. *(Elsodródik tőle a hang, ezt mondja Konrádnak)* Piszokul érzem magam, hidd Nem lehet így. *(Hangos)* Na, mindegy. Itt ez maga a nép. Nekünk nem lehet ám felválni ! Ilyen érem,

olyan érem, olimpia ... (Viccesen) Na, ez nem is olyan fű... (Megütögeti a fejét) Szalainé, drága Szalainé? (Átkiált a másik terembe) Meg se lát? Nagyon sok sört! Iszol, ugye?

KONRÁD Te, én nagyon keveset ...

BÉLA Na, azt nem lehet! (Pincérmőhöz, aki bejön) Szalainé, drága, tiz üveggel, mindenesetre.

SAMAY (Konrádhoz, aki fejét csóválja) Maga nem ismeri akkor a Lusit! Mindig így megy, csak be-jön, és föl vagyunk dobva.

KONRÁD Tiz üveg! ...

BÉLA Mit mondasz?

KONRÁD Sok lesz ez az egész.

SAMAY Maga nem ismeri a Lusit. Így megy ez ...

Szalainé kimegy

BÉLA Jól van, Samukám. Ez Samu. A legdrágább. (Konrádhoz) Te, el nem tudod képzelni! ... Lengyelke, igaz? Tavalyelőtt, emlékszel?... Emlékszel, mit láttunk Auschwitzban? Emlékszel?

LENGYELKE Igaz. Ami igaz, igaz.

BÉLA Gyere közelebb, Lengyelke. Ide, ide mellém.

Mindenkit közvetlenül maga mellé telepítene, helyet cserélgetnek, tovább csúszik a sor; Lengyelke ül Samay helyére

Meséld, Lengyelke! (Konrádhoz) Voltatok Lengyelországban?

KONRÁD Krakkóban voltunk.

BÉLA Krakkó? Semmi. Ezt hallgasd meg. Lengyelke!

LENGYELKE Mit meséljek? Biztos ismerik, tudják. BÉLA Akkor is. (Cigaretára gyújtana) Hú, kinn hasy-

tam a kabátomban a cigarettát. Na, mindegy. (Kínálják) Nem, azt nem kérem.

LENGYELKE Kinn jártunk tavalyelőtt, akkor néztük meg Auschwitzot is. Nem igaz, ami ott volt! ... BÉLA (biztatja, ijesztő kedéllyel) mintha csak egy jó vicc volna) Na, mondd!

LENGYELKE Ott állnak a régi lágererek, meg a kamrák, kiégett falak. Csontvázak, mondanom se kell. BÉLA A hajakat meséld, Lengyelke.

LENGYELKE Igen. Meg hajak vannak összegyűjtve. Szép szőke, fekete, vörös hajak. Mint itt a fodrásznál. BÉLA (nevet) Igen! És a képek! ...

LENGYELKE És az arcfotók, a szemek: mint két lukas gomb, á, rettenetes! ...

BÉLA (Samayra mutat) Látod, ez volt ott. Igaz, Samu? Te voltál ott.

SAMAY (ő is kedélyesen, vidoran, mintha csak vicc volna) Ajaj! Voltam. Nem vicc ez. Földbe ásva. BÉLA Meddig?

SAMAY Ja. Öt napig. Nem tudom, miért maradtunk meg. (Nevet)

BÉLA Látod, a jobb kezem az irodán. Most itt dolgozik.

Drága Samu. Mondj még valamit! Kaptatok enni?

SAMAY Mindenki tudja. Enni? A földet ettük, barátom. Persze, megviselt, gondolhatják. Kezelésre járok.

BÉLA (szomorú kajánsággal mutat rá) Kezelik. SAMAY Most is szanatóriumban voltam két hónapig. KONRÁD És?

SAMAY Mindegy. Most már csinálom. Van egy fiam, nyolcéves, az tovább megy. Mindenem ez a gyerek. KONRÁD Asszony?

SAMAY A feleségem elment, valahogy nem bírta velem.

BÉLA (Konrádhoz, mint egy rendező, előcsalogatja a vallomásokat, osztozva valami emberiben, bajban, tragédiában, elégedetten a közönsnek vélt nyomorúságban) Figyeled?

SAMAY Igen. Nem mondom, nem vagyok könnyű fiú... azóta. De a gyerek szeret. Lusikám, fő, hogy a gyerek szeret. És jól tanul. Második elemista, ki-tűnő tanuló. Zongorázni tanítatom. Chopint akarok játszani vele...

LENGYELKE Egyszer .allott valami Chopint a láger-ben...

SAMAY Igen, hallottam. Baj?

LENGYELKE Egyáltalán nem, csak mondom.

SAMAY Azt akarom vele eljátszatni. Már megszereztem a kottát ...

BÉLA Lady M. ! Én magát meg se látom. Én tönkre vagyok, kész vagyok, és magát meg se látom. Konrádom - ez Lady M. Igaz?

LADY M. Béla, Béla, maga nem változik. Nem szeret engem, Béla. A mérnök úr csak a műhely lányait favorizálja.

BÉLA Szó sincs róla. Ne higgyetek neki. Csak ő, ugye, Lengyelke, Lady M. Misztika! Sose tudni, kivel van, hol van, ugye? Lengyelke!

LENGYELKE Hát van benne igazság ...

LADY M. Ne higgyen neki. Csak mondja a magáét. Szeret ő engem, csak nem - annyira, mint a műhelyt. Majd most magára hagyják!

BÉLA Mért hagynának magamra?

Márton úr visszaül Masához

LADY M. Majd meglátja...

BÉLA (Lengyelkéhez) Valami újabb zűr van? LADY

M. Akkor majd szüksége lesz rám!

Lengyelke „nem tudom, mi van?” gesztust csinál

Lengyelke „nem tudom, mi van?” gesztust csinál

BÉLA Sose tudni, hol van Lady M. Egy telefon, és tud valamit, amibe mi belehalunk, de nem mondja. LADY M. Belehalunk, belehalunk!...

BÉLA Sose tudni, hol van Lady M. Egy telefon és Lady M. misztikusan eltűnik. Nincs. És visszajön, persze, visszajön, egyszer csak visszajön...

LADY M. Ne gonoszkodjék, Béla!

BÉLA És ilyen szép. Ez a legmisztikusabb benne. A szépség mindig misztikus. Arra gondolok néha, hogy ez nem véletlen. Jaj, kint hagytam a cigarettát a kabátomban...

KONRÁD Behozom én, annyit nyavalyogsz ... BÉLA Hagyd csak. Samukám, nincs itt a pipád? SAMAY Kérlek, parancsolj, már szólni akartam. Do-

hányom is van. (Átnyújtja a pipáját; kis egyenes pipa)

BÉLA Na, ugye. Köszönöm. Édes vagy. (Konrádhoz) Látod? (Dohányt vesz elő, tömi a pipát, rágyújt) Szóval, Konrádom, táncolni is ám, ha már itt vagy. Ilyen nők vannak itt, mint

Lady M. Nem vacakolni. Nézd meg, ez maga a nép. Ez mind melós, gyárban él, lényeg az. Közélről, ugye, közélről. Na, végre!

Szalainé hozza a söröket, nyitogatja, Béla állva tölt, sürgősen, mindenkinek

Igyatok! Konrádom, inni kell. Gyorsan! Így van ez. Mi lesz az étellel?

SZALAINÉ Azt hiszem, nem lesz pacal. Talán máj vagy pörkölt még ...

BÉLA Márton úr! Márton úr! (A kisasztalhoz megy) Lesz valami? (Masához) Ne haragudjon ...

MASA Nem 'baj. Enni kell. Van, aki egy fél órát sem bír ki. BÉLA Mire 'érti ezt?

MÁRTON ÚR Kérlek, pacal nincs. Én is most tudtam meg. Májat tudok hozatni, esetleg rizseshúst... BÉLA Rizseshúst? Na, ne viccelj! Májat, Márton úr, mindenképpen májat!...

(Megy vissza az asztalhoz) Az maga a vér. De savanyút is ... MÁRTON ÚR (fözláll, intézkedni) Kérlek, rajtam nem múlik. Eltették, de csak az én adagomat, meg a Masáé megmaradt. Ha akarod, Bélám, odaadom. BÉLA Dehogy kell! Tőle? (Masára) Semmit. Májat.

Márton úr kimegy

Nézd, hogy elhúzódik, Konrád. Nézd meg ezt a lányt! (Bizalmasan átfogja Edit vállát) Ugye, nem harag-szik... Edit? Ugye, Péterem, ez a lány már nagy-lány?

KISPÉTER Béla bátyám, látod, te is tapasztalod ... BÉLA És semmi beat? Hogy van ez? Ne féljen tőlem. Nézd, Konrád. Ez még a rózsaszín korszak! ... (Ne-vet) Picasso rózsaszín korszaka. Fül, nyak, kéz is. Milyen fiatal!

MARTON ÚR *(az ajtóból)* Hány adagot, Bélám, a májból?
BÉLA Négy, tudhatod ... *(Mutatja ujjal; Mártonnal tárgyal)*
LENGYELKE *(magyarázza)* Kettőt szokott vacsorázni. Csak bekapja és kész ...

KONRÁD Alig evett ma...

LENGYELKE *(legyint)* Tavaly kinn jártunk Lengyelországban... Csak mi, meg Weber bácsi, ő már nyugdíjas, itt lesz valahol... Az az asszony mit evett? Töltött káposzta, mákos guba, a kacsából is... Pedig milyen szép nő volt! ... Tetszett, igaz?

BÉLA Igazad van, Lengyelke. Csak a nő számít. Aki-nek nincs nője, az elveszett. Akinek nincs valakije. Így is lehet mondani. *(Megkocogtatja a kését, az egyik poharat; föláll, s „előad” pityókásan, hogy el-mondhassa, amit akar)* Figyelem, kérem. Igen . . . Van-nak nők, akik a töltött káposztát szeretik, vannak akik a diós palacsintát. De egykötös tulajdonságuk akad : egy férfi, egy valaki teremtette őket... azzal, hogy . . . *(Fölemeli a kését, billegteti)* . . . szerette. Egy párt alkottak, mint az ökrök a szekér előtt, vagy galambok a háztetőn, a szaros háztetőn ... Ezért az egyik a másikhoz van kötve, hogy ne mondjam: láncolva... Nem tud nélküle húzni, menni, még tisztességesen meghalni sem ...

Közbekiáltások, ujjongások, nevetések, „Bravó”

Csönd, csönd, jól van. Egyszerű, szóval... érthető. Vele voltak... együtt: az ifjúság! ... *Benne magamat szeretem. Egyszerű. Én teremtettem. Azzal, hogy szerettem.*

MARTON ÚR Bélám, csak bécsi szelet van, de azt hozzák is... *(Hátramutat)*

Szalainé hozza az adagokat. Márton úr leül Masához

BÉLA Na, végre ! Ide *(Konrádra mutat)*, ennek a bajnoknak. Igyatok még ti is. *(A többieknek)* Köszönjük, ez az! Savanyút, drága Szalainé, savanyút! SZALAINÉ Hozom, csak mindent egyszerre nem tudok ... Hova tegyem a negyediket?

LENGYELKE *(Bélára mutat)* Oda, neki, majd meg-eszi.

BÉLA És egyet elteszünk az én áruló öcsémnek. Hogy megfulladjon bele. A piszok.

KONRÁD Én nem tudok enni ...

BÉLA Muszáj. Egyetek. Gyerekek, ti nem esztek?

HANGOK Egyetek csak. Ettünk már. Jó étvágyat!

Esznek. Béla is gyorsan bekapkod egy-két darabot; nem fal, csak siet. Villára tűz egy is húsdarabot, krumplit, eteti a fiatal lányt, Editet

BÉLA Enni kell. A rózsaszínűeknek is enniük kell. Úgy. Ez rendes.

A lány Kispéterre sandít, várva a beleegyezését az etetéshez

Gyerekek, a negyediket ti egyétek meg.

Tiltakoznak

Komolyan. *(Föláll, kínálja Samu, te biztos nem is ettél. Kispéter! Ja, itt van, nézd, Konrád, ez a legdrágább, Konrád !*

Az utolsó helyen ül a tizenhét év körüli fiú, fekete-fehér op-art garbóban, sötét ruhában. Mosolyog, tiltakozik

LENGYELKE Egyél !

BÉLA Egyed, Lali ! Látod, Konrád, ezért érdemes ! Ki-nyírtak, de ezek mellettem maradtak. *(Úgy beszél, hogy a fiú le tudja olvasni a szájáról a szöveget)* E-gyél! Jó-ól van! . . . Én *(magára mutat, halkán, hang-súlyosan, süketesen beszél)* Bé-la, Bé-la sze-ret téged. *(Rámutat a fiúra)* Té-ged. Ér-ted ? Sze-ret-lek... E-gyél !

A fiú bólogat. Béla visszaül. A Lali mellett ülők süketes beszéddel magyarázzák, hogy Béla adta, Béla szereti, egyen, igyon. Mindent eljátszanak, hosszabb rész; igyekeznek játszani neki

LALI *(mutatja az ételre)* Kö-sző-nőm. *(Bólogat, örül, eszik)* Kenye-ret! *(Mutatja, hogy kér, majd Béla felé)* Mi az?

BÉLA Nem tudom, mire gondol a kisöreg. *(Körülnéz maga mellett)*

LALI Le-lén.

LENGYELKE Biztos azt mondja, hogy te is egyél. BÉLA Jó, jó, köszönöm. Jól van. *(Bólogat)*

LALI *(mutat)* Le-lén.

LADY M. Hogy maga az övé. Mindenki magát akarja.

KISPÉTER Nem, nem, valami mást mond. Mi az? LALI Le-lén. Ott !

EDIT Rám mond valamit.

SAMAY Dehogya. Azt a bigyót mutatja, ami a gomblyukadban van. Tényleg, mi az?

BÉLA Lelén, lelén. Kiténtetés. Mért, engem nem tüntethetnek ki?

KONRÁD Jelvény. Azt kéri.

BÉLA Jelvény. Várj csak! *Nesze! (Föláll, a fiúhoz megy, kitűzi neki a jelvényt. A fiú nagyon örül, köszöni) Na! (Béla lejátssza neki, amit mondani akar) Puff-puff! Durr! Durr! Ziu-ziuu... (Repülőt utánoz) Bumm! Bumm! (Mutatja, milyen hős Lali, aki nem fél, állja a sarat) A-a-aaa-a! (Gépfegyvert utánoz) La-li! Te hős, bá-tor!*

Lali köszöni; Béla megveregeti az arcát

KONRÁD Ki az a hosszú hajú nő? Az a sötétvörös, nagy hajú? Ott ül a másik asztalnál.

SAMAY Szép nő. Én is próbáltam neki udvarolni. A helyi postán van, vagy egy (éve). Nem tudom közelebről. Szomorú nő. Volt vele valami, nem is tudom.

BÉLA Nekem nem is mutattátok még. Egyszer láttam csak.

Kivel jött ide?

LENGYELKE Azt hiszem, a Márton úrnak valami távoli rokona. Talán csak falujabeli? Nem tudom. BÉLA Aztán befejezni az 'evést, gyerekek, táncolni is, igaz, kis Rózsaszín?

EDIT Mi megyünk is. Ha úgy parancsolja.

Kispéterrel kimennek

BÉLA Mért? Parancsolok? Hát én aztán várhatom az én Júdásomat.

KONRÁD Olgával próbál beszélni.

BÉLA Vele ,aztán beszélhet! Csak kerüljön egyszer a kezem közé ez a sarházi Tamás is! Na! *(Dühösen föláll, megy Masához, fölkéri táncolni. Kimennek)*

LENGYELKE *(magyarázóan Konrádnak)* Kitaláltak vele.

Mi maradtunk itt vele öten.

SAMAY S maradunk is!

KONRÁD De mi a baj?

SAMAY Semmi baj nincs. Fúrják. Jött két fiatal mérnök, ennyi biztos.

LENGYELKE Aztán ilyenkor minden baj. Parancsol. utasít.

Ilyeneket mondanak.

SAMAY Mindig találnak kifogást, ha kell.

LENGYELKE Haverkodik...

KONRÁD Hogyhogy?

LENGYELKE Itt is megvannak a *kasztok*. Itt, ugye, egyetlen mérnök sincs, rajta kívül. Nem jönnek e ide, mit gondol? SAMAY Nem tartja be a távolságot. Ahogy ő mondja: mint a lövészárokban.

LADY M. Nem akarok beleszólni, de ő is rászolgál a támadásokra. Túl őszinte ...

Elegáns, fölhajtott felöltőjű ember jön be, Köhler: a főmérnök

KÖHLER Szervuszok, gyerekek! Csak egy percre jöttem be...

Béla itt van, Kamarás?

LENGYELKE Itt. Szóljak neki?

KÖHLER *Ha megtennéd. Huh, de piszok idő van! Nem ismerlek, szervusz kérlek, ki vagy?*

KONRÁD *Konrád doktor.*

KÖHLER *Nocsak! Orvos, itt?*

KONRÁD Nem. Ügyvéd vagyok. Kamarás Bélával jöttünk.
KÖHLER Nocsak! Ennek a Kamarásinak milyen ötletei vannak. *(Nevet)* Ide hurcol. De 'ha jól érzed magad? Olyan zsúfoltság van legtöbbször, és ez a nyüzsgés! Nem mondom ...

LENGYELKE Elmegyek, megkeresem.

KÖHLER Igen. Az lenne a jó. Nocsak! De nem a nagy Konrádunk, a tokiói?

SAMAY De. Éppen, hogy az. A párbajtőrben.

KÖHLER Nocsak. Remek. Ennek a Kamarásnak mi-csoda haverjai vannak. Huh. Tudod (csak *Konrád*-hoz) annyira csúszik ez a dög kocsi, vagy az út? *(Nevet)* Nem is tudom... vettem ezt az új Renault-t, leng! Mit mondjak: leng... Persze, nem ezekhez az utakhoz van szokva, muszáj kesztyűben vezetnem, mert még a kezemből is elleng ! ... Pedig, azt mondják, tudok vezetni, no, nem itt az üzemben, csak autót... az üzemben? Azt ők tudnák megmondani, nem rossz nálunk a légkör. Ellentétben azzal, ami itt van. Itt valahogy megszorul a levegő. Nocsak, itt van ! Bélám, szervusz, hallom, látom, a nagy Konrádot elhoztad közénk ! Remek ! Figyelj rám.

MASA *(Bélának)* Engem csak úgy itt hagy?

BÉLA Várjon egy picit. Mi van, Ottóm? Hosszabb? KÖHLER

Hát, több egy fordulónál.

MASA Az úriember addig elvihetne táncolni. Bocsánat, Masa vagyok.

Konrád föláll, kimegy Masával

KÖHLER *(fölugrik, karon fogja Bélát, kedvesen. Járkálnak)* Nézd. Mindenképpen veled akartam először beszélni. Kipróbált, alapos emberek kellenének leng, Szeged mellé. A tieid azok. Rövid leszek. Tudom, hogy fájdalmas, épp most, amikor csökkentették a csoportodat, de ez csak átmenet, másfél, két év, de nekik és az üzemek nagyon sokat jelentene ... Nem akar-lak rábeszélni, hogy engedd el őket, összeszedem valahogy máshol is. Meg kell vallani, hogy vagy ötszázal többet keresnének fejenként.

BÉLA És többet költenének, Szegeden ...

KÖHLER Mondom, ez a ti dolgotok. Ha úgy döntesz: ne, természetesen...

BÉLA Úgy döntök... úgy döntök ... utólag.

KÖHLER Nem. Ha nem akarod, megígérem, hogy senki nem fog tudni róla.

BÉLA Azt hiszed, olyan jó lesz nekik Szegeden?

KÖHLER Kérlek, ahogy gondold ...

BÉLA Ezek aztán tényleg összeszoktak velem.

KÖHLER Persze. Épp azért kérdezek.

BÉLA Persze, hiába pofázok, ti rég eldöntöttétek, szokás szerint...

KÖHLER Ne marháskodj, kérlek. Tisztán a ti dolgotok, közelebből a tied. Előre megsértődsz. Gyere, igyunk egy kortyot.

BÉLA Gyere, töltsz nekem. *(Sört isznak) Őv alatti ütés!*

KÖHLER Micsoda? Hogy rohanok ide, ebbe a konyhába, hogy még a holnapot megelőzve beszéljek veled? Holnap az igazgató leírna öt sort, és kész.

BÉLA Hát írjon.

KÖHLER Nocsak! Hát nem lehet veled beszélni? BÉLA Mit beszéljünk? Ígyunk. Abban könnyebben megértjük egymást.

KÖHLER Nézd ... találjunk ki valamit ... közösen. BÉLA

Veled?
KÖHLER Hogy nem tudod nélkülözni Lengyelkét, Samayt, Kispétert ...

BÉLA Én mindenkit tudok nélkülözni.

KÖHLER Azt fogjuk mondani a főnökségnek, hogy új tervbe kezdtek ...

BÉLA Új terv? Az életre nincs valami új terved? KÖHLER Komolyan. Én holnapra összeszedok valamit az új olajtárolókra...

BÉLA Hűsz tonnára ...

KÖHLER Ne elégedetlenkedj, holnapra csinálók egy vázlatot, és ...

BÉLA Láttad az új kéttörzsű olajszállítót, a japán

Jokuhamát? Kétfőzáz ezer tonna olajat szállít.

KÖHLER Nem tehetek róla, hogy ekkora ország vagyunk.

BÉLA Akkor mit tervezgatsz?

KÖHLER Hát csak a te kedvedért... Hogy itt maradjanak az embereid.

BÉLA Hamis terv, sose lesz belőle semmi ...

KÖHLER Akkor 'is. Arra jó, hogy három hónapig ne mozdítsák el őket mellőled. *(Samayék felé int a fejével)* Nekik meg se mondjuk...

Kispéter és Edit visszajönnek, leülnek pihegve

BÉLA Csak nem képezed? Ha itt hagynak, itt hagynak. Megérem. Ennyit csak elvárhatok tőlük, hogy... Tizenhat év után döntsék el ők, mi vagyok nekik. Beszélj velük! *(Otthagya Köhlert; Lady M.-et viszi táncolni)* Lady M. *(Meghajol)* Eljönne velem erre a kis táncra? Úgyse fogom soha megismerni. Legalább közelebből érzékelhessem !
LADY M. Ejnye. Magát mindenki szereti. Maga kit szeret?
BÉLA Magát, Lady M.

Táncolni indulnak

LADY M. Nem, komolyan kérdelem. Mindenkihez kedves. De mit akar ezzel a *kedvességgel* kicsikarni? Úgy látom mindig, hogy vár valamit.

BÉLA Mit várnék?

LADY M. Hódolatot. Viszontszeretetet. Biztonságot, hogy szeretik.

BÉLA Nem rossz, nem rossz. Lady M., maga többet tud, mint mutatja.

LADY M. Nem mindent. Csak fölismerem az embereket. Maga *zsarnok*, egyszerűen. Nem igaz ? Lehet, hogy kedves zsarnok, de ...

BÉLA Én? Gyerekek, még hogy én? Nem élnek szabadabban sehol az emberek... *(Visszafordul az asztalhoz, Köhler leül beszélni az ott ülőkkel)* Csak gyűrd őket ! ...

LADY M. Nem erről van szó. Tudja. Vigyázzon magára. Ha valaki ennyire akarja, *hogy* szeressék, nagyon megbánhatja ...

BÉLA Ez fenyegetés?

LADY M. 'Nem. Magáról van szó. Ha elvonják a szeretetet, légszomjat kap. És belehal. Na, jöjjön táncolni. *(Kézét nyújtja, kimennek)*

LENGYELKE Fura nő ! Okos is, hideg is... Mi kell még ahhoz, hogy...

SAMAY Lefeküdjék vele az ember.

LENGYELKE Te?

SAMAY Miért? A nők csak egy darabig okosak. Aztán *elernyednek*. Csak kétféle nő van : aki elernyed, és aki el fog ernyedni. Megszűnik az okosság.

Nyílik a bejárati ajtó. Tamás jön be, felöltöben. Forog, keresgél

TAMÁS Jó helyen járok? Kamarás Béla öccse vagyok.

HANGOK *(kiabálnak)* *Lusi!* Hol vagy? Kerítsétek elő! Nahát! Vegye le a kabátját!

Tamás leteszi a felöltőt a bejárati ruhatárban. Megint hangok: hiujátok már Bélát! Itt az öccse! Kiköpött Kamarás. Hangok, a zene közt. Megjelenik Masa és Béla

BÉLA Nézzétek! Itt van! Ilyen az ember öccse! Finom ember! Ugye, mondtam? Nézzétek, ezt a *finom* öltönyt !

TAMÁS Szervusz.

BÉLA Persze hogy szervusz! Megszöktél, mi?

TAMÁS Én? *Mondtam*, hogy *Olgához* megyek. BÉLA Figyeli, Masa? Olga a *legfontosabb* ember. TAMÁS Nem az én *feleségem*.

BÉLA De lehetne ! Nagyon könnyen lehetne !

TAMÁS Képzeld.

BÉLA Most például, miért *egyedül* mentél — tárgyalni BÉLA Nagyon jól érbitek ti egymást, a hátam mögött. TAMÁS Erre sose volt szükség.

BÉLA Mert sose fordítottam hátat.

TAMÁS Ostobaságokat beszélsz.

BÉLA Most például miért egyedül mentél tárgyalni veled?

TAMÁS Gondoltam, helyrehozom.

BÉLA Gondolta : helyrehozza. Ó a lélek embere ! Hát már nem is vagy a lélek embere ! Már a test embere vagy, azt mondtad ... Uraim, el is felejtettem : ez az én öcsém, *vaqyis*, nem ez a lényeg, neki, persze... A finom idegek embere... 'Most már ... nem a lélek... az ideg ! Az agyideg. És mi van Olga *idegeivel*?

TAMÁS Vár.

BÉLA Remek ! Nagyszerű ! Otthon van egy régi, ^{szó}nyörű asszony, áll a *szobában*, és vár ! „Maga” - mondaná - „Maga !” (A kétségbeesés és düh határán) „Egy senkil...”

Kimegy; Masát kézen fogva húzza. Fölhangzik valami alapdána. Weber jön be közben

WEBER Nahát, hogy itt van! (Nagyon lelkesen üdvözli Tamást)

Köhler az emberekkel beszél, magyarul

Nahát! De kellemes meglepetés ! Emlékszik még rá. hogy tíz évvel ezelőtt találkoztunk a kedves papával is. *Hogy van az öregúr?*

TAMÁS Köszönöm. Hol voltunk?

WEBER Fiaatalabb volt, ne haragudjon, hogy ezt mondom, most *férfiásabb*. Az óbudai Kék Tengerész-ben ... nem emlékszik? Én vagyok a Weber Antal. Teológus apa, papfiú. Gondolható. (Karon fogja Tamást, úgy magyarul, lelkesen, menet közben) Megvagyok, ugye, ennyi az egész. Nyugdíjaztak, épp hatvannal, de bejárok még ide. Hát a mérnök úr ! Nélküle, ugye ! A kapitány ! Ó ad itt életet. Apám úgy mondta volna : halhatatlanságot. Szegény apám ! Régen volt. Érsekújváron, messze. Ott születtem ugyanis. Pap volt az apám.

TAMÁS Pap?

WEBER Nem tetszik elhinni, látom. Pedig igaz. El-mondták, *pontosan*. Nagy cirkuszos kocsik jöttek a városba, nagy ponyvák, állatoskocsik, minden. Valami világvárosi cirkusz volt. Lehet, hogy New York-i Anyám magyar volt, de tudott angolul. És a pap, a *katolikus pap*, akkor teológus volt, *majdnem* végzett, 'elment a cirkuszba. Ott elállt szemérszája. Ó ilyet még nem látott, de nem is képzelt, még a mennyszágban sem, ott volt az az artistanó, lila ruhásan, tüllruhában, ugye, és csak úgy fölhajtotta, ugye, s itt vagyok én, meglettem. (Nevet) Tetszik érteni, csak úgy fölhajtotta a lila ruhát, elbódult szegény, annyi mindentől, csak a *miseszag*, az aranyruhák szegélye, a *térdeplés*, sok volt neki, sok lehetett, mert én csak meglettem. (Nevet) Hát így esett valahogy, aztán anyám nem sokáig túrta a papi kosztot, az öregem kiugrott a reverendából. Nem nagyon értett az sem-műhez, kétkezi munkás lett, de nekem *mindig* olvasott a Bibliából, az Ószövetséget nem akarta elhagy-ni sehogy sem, magam is tudtam. Mózes könyve, Josué könyve, Dániel könyve, *Jób* könyve, ugye, Ab-diás könyve, Mikeás könyve, a fene tudja már. Szegény apám! A lila ruha. Megvolt sokáig a lila ruha. Egy kupacban a szekrény sarkában. Apámat sokszor észrevettem *gyerekkoromban* (nevet), hogy maga elé tartja a lila ruhát. Szerette anyámat, biztos szerette. Csak szerethette, ha kiugrott érte. Mindig azt mondta: „Az ember nem tudja megbecsülni azt, mely nem találta *itt* a földön élő emberek között.” Azt hiszem, *Jóbtól* idézte az öreg. Mindegy. Teológus volt. Én is azt mondom. Nem tudjuk megbecsülni a földöntült ... *Tetszik érteni*.

TAMÁS És ő nem tudta?

WEBER Úgy gondolom, apámnak ez a lila ruha volt a földöntült. Mindegy, hogy ki az Isten, csak legyen. *Nem így van?*

TAMÁS Egyedül maradt?

WEBER Én ? Mostohatestvéreim *mind* tanultak, ezt azért kigürcölte. Orvos, tanár... csak én maradtam *ipari* vonalon. Tetszik érteni.

TAMÁS Régóta dolgozott itt?

WEBER Nem bántam meg. 'Mi a mérnök úrral itt egy nagy család... (Körbemutat) Maradt bennem valami

apámból. A lila ruha... emléke. Vágya.. Nekem ezt adta. Nem nősültem meg, hanem *szerettem* a nőket. Sok gyönyörű nőt ! Felnötteket, deliszépeket. Karcúakat; szókék voltak, villogtak a *napban*, járatták a feneküket, *mint* a kisdobot. Istenem ! (Tárgyiasan) Far, csont, csipő. Tetszik érteni. Igen. Én ipari vonalon *maradtam*.

TAMÁS Jó volt magának... (Mintha le akarná már rázni)

WEBER (utánanyúl, kapaszkodik) És még valamit megtanultam tőle ! Belenyugodni a sorsba ! Isten sorsra tanít ! *Elfogadni*. Maga ismeri *Istent*?

TAMÁS Még nem volt hozzá szerencsém.

WEBER Na, nem a templomit ...

TAMÁS Társaságit? Ahhoz sem.

WEBER Kár. (Csöndesen) Nagy kár.

BÉLA (Tamáshoz jön Masával) Na, ráálltatok az ipari

vonatra? (Megveregeti Weber hátát) Nézd ezt a Ma-

sát, Tomi. Meg akart még egyszer nézni. Nem hiszi

el, hogy te vagy az.

TAMÁS Hogyhogy ,nem hiszi? Hát csak én vagyok nem?

MASA Ismerjük egymást valahonnan.

TAMÁS Nem emlékszem.

MASA Az arca ismerős. Ez a száj, ez a szemöldök... Nem hiszem, hogy összetéveszteném... .

TAMÁS Sok ilyen száj van. Nem tudom... Szívesen emlékeznék, de nem tudom ...

WEBER Az emlék fontos ! Nagyon fontos ! Az megnyugtatja sokszor az embert.

TAMÁS (feléje fordul, mintegy neki magyarul) Meg-nyugtatna engem is, nem lázadozom ellene, hogy egy ilyen szép nőre emlékezzem

WEBER Én se lázadoztam... Nem volt jó sorom, de fönnmaradtam.

MASA Nem volt maga kórházi osztályon azelőtt? BÉLA

Úgy van. Régebben voltál.

TAMÁS János-kórház?

MASA Ugye, ugye. Nem akart emlékezni rám. TAMÁS Mért ne akartam volna? Benn feküdt a szanatóriumban?

MASA Bizony. Nem is olyan rövid ideig.

TAMÁS Beleznay osztályán?

MASA Igen. És maga is vizsgált.

TAMÁS Lehet. Régen lehetett, régebben.

MASA Nagyon rég. Nyolc éve is van már. Akkor *érettségiztem*. Helyrejttem. Sokat köszönhettem magának.

TAMÁS Örülök.

MASA Talpra állított. Akkor *iszonyúan* kivoltam. Nem sikerült az egyetem... meg volt *valaki*, akit nagyon szerettem...

WEBER Látja, mit tesz a belső ! Van egy maszek-Isten. A te lelked istene, ahogy apám mondta... Az a belső ... mint a virág lelke... a virág klorofillja ... Ugye, van a *virágnak* klorofillja?

BÉLA Van, Tóni bácsi, van.

WEBER Na. Ez az. Ez csak van?

TAMÁS Testileg is le lehetett romolva ... mert most *ragyogóan* néz ki. Fölsismerném. (Nevet)

BÉLA Itt dolgozik a postán már rég, nem?

MASA Csak egy éve. Nem baj, hogy fölsimertem? TAMÁS Mért lenne baj ? Kár, hogy nekem nem jutott eszembe

MASA Most se vagyok valami jól, de azért jobban... . TAMÁS Más vonatra kerültem. Idegre. Nem értek hozzá.

WEBER Én sem. Én ipari vonalra kerültem

BÉLA Már nem gyógyíthatja vele *magát*. Akarom mondani, gyógyíttatja ... nem lehet kimondani... (Ne-vetnek) Gyógyíttathajt ... na, gyógyíttathatja, ez az! Látja, mondtam, hogy ez az én öcsém. A maga varázslója.

MASA Hát engem akkor elvárásolt, az biztos. BÉLA

Nézzé, ő vitte valamire. Lett belőle valaki. MASA Maga

csak ne panaszkodjék.

BÉLA Á. Elmentek az éveim. Nem megy már. De ő, igen! Sikeres, komoly ember. Na, nem baj. (Megveregeti a fejét) Te, öreg haver. Masa, el se képzeled,

mi nekem az öcsém. Ilyen srác volt ! *(Mutatja, milyen kicsi)* Mindig magam előtt látom, ahogy átfutott a Kutasékhoz. Szedte a kis karikálábait. Meg hogy tudott sirni! Drinn-drinn. Úgy is hívtuk: Drinn-drinn.
MASA Most mások sírnak miatta, ugye, mi?
BÉLA Gondolhatja. *(Az átmenő Szalainénak)* Szalainé drága, hozzon még italt nekünk. Sok italt ! Nem elég ez.
MASA *(Kezét nyújtva Tamásnak)* Eljön velem?
BÉLA Hohó! Nem olyan egyszerű! *(Megrántja Tamás karját)* Nézzze, ez elárult engem, akármilyen jó kis-fiú volt. Azt hiszi, hogy nem árult el?
MASA Kinek?
BÉLA Az ellenségnek !
MASA Nem úgy ismerem.

Ketten tartják Tamás kezét, egyik oldalról Masa, a másikról Béla

BÉLA Fogalma sincs, hány ember van benne. Van benne egy drinn-drinn, meg van benne egy hideg úriember ...
TAMÁS Sose voltam úriember.
BÉLA Na, csak ne védekezz, ne védekezz! Elsimitani ...
Elrendezni... Polgári módon...
TAMÁS Az igaz. Híve vagyok, hogy ne fojtogassuk egymást.
BÉLA Ne fojtogassuk? Hát én fojtogatom őt, vagy engem?

Konrád jön be Lady M.-mel

KONRÁD Szervusz ! Jó, hogy fölváltasz ... nekem mennem kell.
BÉLA Látod, ez a te barátod ! *(Konrádra mutat)* MASA *(Tamás kezét húzva)* Ne hagyja magát faggatni, jöjjön. *(Kimennek)*
KONRÁD Ne haragudj, öregem, nagyon eljárt az idő ... Két nap múlva Jugóba megyünk, sok elintéznivalóm van.
BÉLA Kéjutas ...
KONRÁD Nem tehetek róla, hogy elmegyünk... De ne félj, holnap beadom a nevedben a válópert, c pont alapján, közös megegyezéssel. Arra még van időm.
BÉLA Válóper! *(Gúnyosan)* S egy mozdulat? Látod *(a süket fiút mutatja)*, ezt a fiút egy jelvényvel boldoggá lehetett tenni ... Mi az, kisöreg? Boldog vagy a jelvényeddel? *(Jelbeszéddel mutatja, kéri a dolgokat, lejátssza)* Tetszik? Szép jelvény. Ezért meg-haltak a bácsik, ezért a jelvényért. *(Mutatja: szívéhez kap, mint akit lelőnek. Mindent megjártszik)* Büszke lehetsz! *(Elveszi tőle, kitéri a saját gomblyukába, peckesen jár, utánozza)* Így megyek én ! Nézzétek! Ez vagyok én ! Hős!

Lali szégyenlősen nevet

Tetszik? Lalikám, mondd meg : szép? *(Húzza a szavakat)* Érdemes? Ezért aztán érdemes?! Hősök vagyunk! Halottak vagyunk, Lalikám, élőhalottak! *(Hol hangosan, hol egészen halkán beszél)* Na, itt van a jelvényed ! Tűzd ki ! Te talán többre viszed vele. *(Visszaadja a jelvényt)*
KONRÁD Sajnos, nekem nincs ilyen ...
BÉLA Ne gúnyolódj, Konrád, ne gúnyolódj ! Lerázni engem ! ... Azt értitek, a haveroddal együtt. Mint egy koloncot.
KONRÁD Mindent megteszünk érted ...
BÉLA Tu-udom ! ... Azt nagyon jól tudom. De egy mozdulat ! Egy... te... itt nem nagylegénykedhettek. Ez nem úri hely, itt agyonvágtnak titeket! Hiába vagy világbajnok...
KONRÁD *(türelmetlen)* Nem vagyok világbajnok. BÉLA Na. Weber bácsi, mi van itt?
WEBER Hát... ugye, mi vagyunk itt...
BÉLA Na. Gyere ide mellém. *(Lekényszeríti maga mellé a padra Konrádot, aki nem nagyon szívesen áll rá)* Úgy ...

LADY M. Maga meg a szerelem! ... *(Legyint, Weberrel elmegy táncolni)*
BÉLA Hagyjad. Nem érdekes. Itt nincs bíró meg vívó, csak kinyíró van. Igaz, Samukám?
SAMAY Azt hiszem.
BÉLA Na. Igaz, Lengyelke, mi voltunk abban a faluban, ahol Deisz bácsi, az öreg Deisz egyetlen mozdulattal helyrehoz mindent. Ott a felvidéken, Lengyelke, nem emlékszel? Vagy csak Kóhler úr ömimenciájával vagy elfoglalva?
KÓHLER Nocsak. Mi bajod?
LENGYELKE Dehogynem. A csontkovács.
BÉLA Ez a lényeg. Néha azt szeretném, engem is megfogna ez a csontkovács. Reccs ! Egy mozdulat, és minden helyreáll. Tudod, Konrád, a gerinccel van a baj.
Valami nincs rendben. *(Félig részegen magyaráz)*
LENGYELKE Voltak sérültek is, akiket eltaláltak. Sánták.

KONRÁD De te nem vagy sánta? Nem igaz? *(Bele- nevet a képükbe, hogy túl legyen már az egészen)*
BÉLA Volt, aki röntgenfelvételt mutatott. Egyetlen csigolyától is lehet minden. Keze közé veszi, és egyetlen mozdulattal... Miket lehet kapni ettől a rossz csigolyától, Lengyelke?
LENGYELKE Mondtak ott mindent. Angina pectorist ...
BÉLA Hallod, Konrád? Angina pectorist, vigyázz!
LENGYELKE Tüdőgyulladás, még tbc-t is. Hogy minden a gerinctől függ ...
BÉLA *(belenevet)* A Samu gerincétől...
LENGYELKE A teherbírástól. Ha az elmozdul — vége. BÉLA Egy csigolya !
KONRÁD Marhaság.
LENGYELKE De. A gerinccel megnyomódik egy helyen...
BÉLA És az a nő?
LENGYELKE Ja, igen. Meddőséget is gyógyított ez a keilopraktor, ugye, így hívták?
BÉLA Mindegy. Meg osteopatha. Lényegtelen. Csont-rakó.
LENGYELKE Szóval az a nő mesélt, hogy a röntgen kimutatta, csigolyafelcsúszás miatt meddő. A csont-kovács helyrerakta, és aztán szült.
BÉLA Gyönyörű gyermeke volt. Zarándokolnak oda.
Konrádom, el kellene mennünk a csontkovácshoz...
KONRÁD Nekem meg haza ...
BÉLA Hát hova sietsz? Minden fontosabb, mint én? KONRÁD Dehogy. Csak elég volt. Holnap is van nap. A félelemből nem élünk meg.
BÉLA Mire monddod ezt?
KONRÁD Késő van. Megy tovább az élet, mit gondolsz? Mi is menjünk vissza a lövésárkba? Nem is voltunk ott. Bocsáss meg. Egyedül kell... BÉLA *(döböntően)* Egyedül?
KONRÁD Úgy van. Rájönni, hogy nincs senkid. Senkihez sem tartozol. Csak átmenetileg...
BÉLA Na, de Márta is ...
KONRÁD Márta, ugyan!... Még a gyereke sem az övé, nem hogy én. Olga csak egy pont. Elváltok. Hát nem számít a nő ... Más nő is van.
EDIT *(becsípve)* Hallod, Kispéter, azt mondják: nem számít a nő.
KISPÉTER Okosak.
EDIT Béla bácsi, pedig én már nagylány vagyok, ugye? Azt tetszett mondani.
KISPÉTER Mindjárt pofon ütlek, és nagylány leszel. BÉLA Majd adok én neked ! ...
KISPÉTER Ne avatkozzál bele mindenbe, Béla bátyám. Olyan nagy zúr van abból mindig.
BÉLA Milyen zúr?
KISPÉTER Nem tehetjük örök életünkben azt, amit te akarsz. Örökös harcban, mindenkivel...
BÉLA Milyen harcban?
KISPÉTER Amit te csinálsz. Fütöd, fütöd az embereket.
Lázítod, összeugratod
EDIT Ugye, én már nagylány vagyok, Béla bácsi? KISPÉTER Elmegyünk az új állásba. Jó volt, szép volt együtt, de elég volt.

Nagy csend; mindenki csak marad a helyén

KÖHLER Bélám ... szervusz. *(Odamegy, kezét fog vele, Béla álmatagon viszonozza. Köhler kifelé megy, majd visszaszól)*
Én nem tehetek róla!... *(Széttárja a karját, ki)*
LADY M. Mondtam magának! *(Kífordul az ajtón)*

Kispéter és Edit szedelőzködnek, mennek a másik terem felé

EDIT Velem nem lehet csak úgy bánni, *mint egy taknyossal...*

Én már *nagylány vagyok*. Ugye, Béla bácsi?

BÉLA *(elszánt arccal, Lassan bólint)*

TAMÁS *(jönnek be Masával)* Huh, de sok volt! MASA

Megbánta?

TAMÁS *(kedvesen)* Dehogyis! Magával semmit nem bánnék meg...

BÉLA *(parancsolóan)* Jöjjön táncolni!

MASA Jó, jó, de mi van? És maga elmegy? *(Tamás-hoz, aki az óráját mutatja, hogy késő van)*

Béla szinte kirántja Masát

SAMAY Béla ! Én nem megyek el velük ! *(Béla után kiáltja)*

KONRÁD Nincs idegem ezt végigcsinálni, ne haragudj.

SAMAY Még ez a pár ember is elmegy.

Lengyelkéék, Editék kimennek

KONRÁD Vidékre mennek. Kellene neki egy másik hely.

TAMÁS *Hát akartam már... A fiatal bűnözők telepén szaktanár kellene ... Jó állás, új munka, gyerekek szinte ...*

SAMAY Ne haragudjanak, hogy beleszólók... Itt mindent ő teremtett... Ezeket *(megvetően int Kispéterre, Lengyelkére, Editre)* ő taníttatta ki. Így lett belőlük valami... Ezt a süket fiút is ...

KONRÁD De elmennek! Nem látja, ember?

SAMAY Nem baj. *(Groteszkül haptákba vágja magát)* „Arbeit macht frei !” Mi itt együtt dolgozunk. Engem ő tartott itt.

TAMÁS *(ingerülten)* Maga is... *(Legyint)*

SAMAY Miért, kérem? A munka, ha ott elhagyom magam, *uraim*, megdöglöm. Nem akartam én dolgozni nekik, isten órizz, *aztán* azt vettem észre, hogy nemcsak én tartom az ásót, ő is tart engem. Ástam. Mindent. Lukat, pincét, sírgödört, latrinát, lötetem-nek valót... még a *magam* sírját is megástam, mondtam már. Soha nem akartam dolgozni azután, hogy megmenekültem ...

TAMÁS Én csak *arra* gondoltam : tanári beosztás... SAMAY Megismertem az ön bátyját. Hajtott minket, parancsolt. Mert én ott elgolyósdtam egy kicsit Nem mehettem semmi szellemi pályára... De ő rá-fogott a munkára... Tanárnak! Ugyan!...

BÉLA *(az öreg Weberrel táncol be, átfogják egymást)* „Nem vagyunk mi pacifisták, Hanem inkább nimolisták!”

Mögöttük húzza a cigány

„Nem vagyunk mi pacifisták,
Hanem inkább nimolisták!”

Drága barátaim! Ennyien maradtunk! Mi legyen én minden a gerinctől függ...

Nevetnek

„Nem vagyunk mi pacifisták,
Hanem inkább nimolisták!”

Mögötte húzza a hegedűs

Nézzétek, gyerekek, itt vannak az én barátaim. Ez az én öcsém. Ez meg a híres Konrád. Ugye, kitűnő emberek?

SAMAY Kitűnőek, Lusikám, kitűnőek.

BÉLA Ez helyes. Büszke vagyok rájuk. Értsétek meg, Én egy szürke tag vagyok, a társadalom egy kis

pribékje... de ók! Nézd, Samu, az öcsém! Milyen finom orvos ! Milyen komoly az arca ! Tudod, hogy szerettem ezt a szart? Elhagyott engem! ... Látod, *most* is a hátam mögött tárgyal. Én maradtam ott-hon, az öregekkel húztam az igát, igaz ? Beázik a tető, a csatorna leszakad, nincs pénzünk semmire, Nem vagyunk konstruktívák, barátocskám. Igaz, Tomi? Mondd meg őszintén. Na, *most* mondd meg!

TAMÁS *(mosolyogva)* Nem vagyunk konstruktívák. *(Mintegy ismétli, unalmasan)*

BÉLA *Ne mosolyogj, az apád* szemít, mert agyonütlek! Te azért kiléptél... az egészségből, mi? Bedől a ház... otthagytál minket.

TAMÁS Nem élhattünk együtt örökké.

BÉLA *(Weberhez)* Figyeled? Rühellted az egészset. Ben-ne hagytál minket a *múltban*. *Most is azt* gondolod — látom a szemeden —: csak még egyszer elevenen kijussak innen !

TAMÁS Bolond vagy.

BÉLA De nem jutsz ki elevenen ! ... Van egy szorítás, amiből nem lehet elevenen kijutni.

TAMÁS Ne lovald bele magad.

BÉLA Tudom. Ismerem az intelmeidet. Itt *vagy* most összezárva velünk. Ez egy csapat. Az én pártomon állnak...

WEBER Ne, Bélám! *(Mintegy lefogják)*

TAMÁS Megfogyatkozott csapat.

BÉLA Hagyjatok csak! Innen nem menekülsz ép bőr-rel! Gondoltatok: kesztyűben hozzányúlni, glazé-kesztyűben. Uri módon.

TAMÁS Te meg kitarod az egészset. Minek az? BÉLA Szégyelled?

KONRÁD Sietünk.

TAMÁS Olga vár, te is indulj.

BÉLA Olga ! ... Ellenem szövetségtek.

TAMÁS Képzeld.

BÉLA Köszönöm az *oktatást*. Azt 'érted. Rövidnadrágban futkároztál a *háborúban*, és te *magyarázol* TAMÁS Nem tehetek róla, hogy nem adatott *meg* gyilkolnom, hogy csak a bombák elől bujkálhattam. Mindenki *úgy fél, ahogy tud*.

BÉLA Felnőttetek. Nagyon nagy *emberek* lettetek, akik glazékesztyűben fogják a *fuldoklót*...

Mindent. Én

meg kapaszkodom. Ebbe a kesztyűbe. Kapaszkodni kell valamibe, különben lezuhanunk. *(Weberhez)* Nézd, ez az öcsém. Ilyen az ember öccse?

Más helyiségekből is bejönnek; a társaság elrendeződik, mint egy félelmetes kör, melynek a végén a két testvér áll

Szeret ez engem, Samukám? Mit gondolsz? Most mondd meg őszintén, szeret ez engem? Nyolcéves voltam, *amikor* született. Nekem *akkor* befellegzett. Pedig *mindig* nagyon... nincs *ilyen* testvér ... *(Körülnéz)* Látod ezt az öcsöt itt, Samukám? Szétmorzsolhatnám egy ujjal a fiatalembert, de nem teszem Meghasíthatnám, mint a lepedőt... Nem teszem, Samu, miért? Miért nem csapom agyon? Mért nem ölöm le egyszerűen, mint az áldozati bárányt? Mindig ő a bárány. Én a farkas. Jó szerepek. Eljátszhatók. Végig. De nem bírom már. Nem tudok mindig farkas lenni.

Kívülről zümmögve behallatszik (a /kitalált szöveggel a kórus, zümmögő, cincogó muzsikára

Csönd!!! *(Óriásit kiált)* Samukám, mért nem csapom le, ahogy Káin Ábelt? Látod, az ő füstje az égre száll. Isten kedveli. Kimászik mindenből. Sikerül neki minden. Örülök, büszke vagyok rá. *(Hol nagyon halkán, hol nagyon hangosan beszél; gyorsan váltva a hangsúlyt)* Szeretem minden porcikáját. Fölismerem *magamat* benne. Az arcvonásaiban, a szemében, a mellkasában. Mért nem csapom le, Samu, egyetlen csapással, mint egy tulkot? Mit akar velem? Kioktatni? Megmagyarázni? Ez a segítség? Lehet ezt? .. *(Föl-alá jár, dülva-fülva, de visszafojtottan, szinte lábujjhegyre lépve)* Velem van ő? Egyszer kérem egy évben, hogy velem legyen — velem van? Teológus, itt vagy?

WEBER Itt vagyok, Lusikám !
BÉLA Mit szeretsz te a legjobban, teológus?
WEBER A lila ruháit, Lusikám. (A fölfokozott légkör-ben
ijedten, készségesen, bohócosan felel)
BÉLA Odaadnál érte bármit, ha lenne?
WEBER Odaadnék, persze, tudhatod.
BÉLA Én is odaadnék mindent a lila ruháért, teológus. Az
öcsémet is.
WEBER Ne bolondulj, Lusi.
BÉLA Pedig szeretem. Nagyon szeretem. De később:
vagy az emberek, vagy a lila ruha. Én a kettőt
együtt akartam. Nem megy ez, teológus.
WEBER Muszáj, Lusikám ...
BÉLA Nézd ezt az öcsöt. Dicső példány. Most itt akar hagyni.

Kinn halkan zümmögve újrakezdi a strófát

„Nem vagyunk mi pacifisták,
Hanem inkább nimolisták!”
(Odaint magához Samayt, és halkan, sziszegve, eksz-
tatikusan mondja) Hallgattasd el őket!
Samay kimegy; idővel elcsöndesednek

Teológus ! Nézd az öcsémet. Szeretem. Tudod, egész
Lengyelországban róla meséltem, igaz?

WEBER Igaz.

BÉLA Szeret ő engem?

WEBER Szeret. Más emberek vagytok.

BÉLA Nem érdekel ! Szeret? Tamás ! Gyere ide, egyet-
len Tamás. Ne hagyj magamra! Ma ne hagyj el. Szereted te a
bátyádat, Tamás? Csökölj meg, gyere! Csököld meg az
arcomat !

TAMÁS (lassan lép, óriási csend. Egészen lassan megy, alig ér
oda)

BÉLA Gyere !

*Tamás — mintha Béla szuggerálná odalép, megcsókolja Béla
arcát. Az magához rántja, szorítja, ütögeti a hátát; kiszakad
belőle az ordítás. Aztán kiszalad, és a másik teremben teljes
erőből rázendít a lefajtott dal. Benn szétszélednek az emberek.
Tamásék menni készülnek, kimennek a kabátokért,
felöltözköd-*

nek a bejárati ajtóban

(Beront) Konrád! Tomi! Ne menjetek! Várjatok! Egy perc,
Tomi. Ne tegyél csúfot belőlem! Masa lazt mondja... (A
bejárati ajtóhoz szaladva kiabál, húzza őket) hogy úgyse
jöttök vissza! Gyere! Mutasd meg! Azt mondja, hogy
úgysem teszed meg. Hogy mégis elmész.

TAMÁS El kell mennünk. Muszáj.

BÉLA Konrád ! Nézd, ott áll az a nő : Masa ! Azt mondja, nem
jöttök vissza, még a teremig sem! KONRÁD Marhaság.

TAMÁS Mennünk kell. Írok majd ...

*Béla húzza őket. Azok felöltözve, lassan visszalépegetnek a
jobb oldali teremig, ahol Masa áll, ünnepélyes arccal*

BÉLA Gyertek !

TAMÁS Na, visszajöttünk. (Megfogja Masa kezét) Most már
elég. Mennünk kell. Ne kinozza a bátyámat.

BÉLA Látja, hogy visszajöttetek? Már az utcán voltak, és
visszajöttetek értem !

MASA Nem így értettem. Hanem, hogy nem maradnak
magával, velünk.

BÉLA Tomi ! Hallod ? Hallod, mit mond? Ne engedd!...
Maradjatok! Azt mondja, nem maradtok!...

TAMÁS A, egy ilyen nővel ! ... (Kisietnek)

BÉLA (miközben a függöny lemegy) Ne menjetek!!!...

HARMADIK FELVONÁS

*Modern, szép szállodai szoba. Bal sarokra nagy üveg-fal,
világossárga, átlátszó függönnyel, ugyanitt sarok-heverő,
kétszemélyes, támla nélküli, frissen megágyazva, zöld paplan.
Minitatár kellékek, éjjeliszekrények*

*való falitükör. A bal oldali fal egészen üvegből van, a
szemközti félig. Bejárat jobboldalt, a szemközti falon, a
fürdőszoba jobbra nyílik, fehér ajtó. Elöl a jobb sarokban kis
asztal, kis fotó. Friss zöld műanyagból. A falon két kép
Gauguintól*

MASA (a szoba közepén áll kitárt karra, az üveg-falak felé,
nagy haja a vállára hull) Szép !

BÉLA (az ajtóban áll még, jön befele) Szép, szép. Igaz,
de mi ez? Hol vagyunk? Hogy kerültünk ide? MASA (Béla
felé fordul) Eljöttünk. Mi is megszök-
tünk.

*A férfi odamegy hozzá, átöleli, megcsókolja. Masa
kibontakozik, az ablakhoz megy*

Nézd. Utolsó pillanat az éjszakából. Nézd ezt az utcát. Nem
jó itt?

BÉLA Rendben van, de hogy jöttünk ide? Nem is tudtam,
hagy Szentendrén ilyen rendes szálloda van. Ide nézz!
(Benyit a jobb oldali ajtón) Ragyogó fürdő, rés tükrök
mindenütt. Hát itthon vagyunk. Megérkeztünk. Hosszú volt
az út. Most már nem megyünk tovább.

MASA Gyere, gyere ! Most lép ki egy öreg pap a házból.
Gyere! Biztos ő is csak hazasurrant. (Névet) Nézd meg.
Körülnéz, siet a fal mellett.

BÉLA Hazasurrant. Csudákat. Ott lakik egyszerűen, és
megy misézni. Kezdi a nap, kezdi a pap, mindenki
dolgozik, péntek, szombat. Hajnal van. Merre megy? MASA
Fölfelé. Arra.

BÉLA Na, ugye. A karmeliták templomába megy. MASA
Honnan tudod?

BÉLA Honnan! Mert ez van arra.

*Felöltöket beakasztja a fürdőszobaajtó melletti falba épített
szekrénybe*

MASA Csupa torony ez a város. Nézd: öt, hat, valahol még
láltam ...

BÉLA A város nyugati szélén is van egy. Följebb.

Jártam arra. Nem sok utam lehet még ... (Motyogja) MASA
Hogy otthagytak téged az öcsédék! Dühösek
lettek.

BÉLA Rád.

MASA Rám? Miért? Én nem csináltam semmit. BÉLA Ne
kezdjük ezt. Te, hogy 'adták ki nekünk ezt a szobát?

MASA Csak két szobát. Egy kétágyast meg egy egyágyast,
parancsoljanak...

BÉLA Nagy ,a rend. Jaj ! Legalább a fejemet kicsit
megmosom. (Bemegy a fürdőszobába)

MASA Tavasz. Tudod, hogy már majdnem tavasz van? BÉLA
(vízcsobogásból) Mit mondasz?

MASA Mindegy. Még alig látni a várost. (Mintegy magának) A
legjobb idegenben lenni. Nem ismerni a főteret - milyen
szép itt az a kis főtér, a tekergőző tűzoszloppal, meg :a
Szentháromság-szobor, majdnem boldog vagyok.
(Elérzékenyül)

BÉLA (kiáll a fürdőszobaajtóba, töröli a fejét) Mit
beszélés? Olyan hideg ez a víz, mint a hideg pezsgő, A
bőrömet életre kelti. Ha engem nem is. Sokat
ittam még?

MASA (hátrafordul, kedvesen) Rengeteget.

BÉLA (visszamegy a fürdőszobába) Hm...

MASA Mért a legjobb idegenben lenni? Nagypám mesélt
arról, hogy uccu, kiment Amerikába, vissza se jött négy
évig. Nem ismerte még a nyelvet se, de azt mondja, a
legjobb négy éve volt. Talán ha az ember eljutna egy másik
bolygóra, és rácsodálkozhatna egy idegen lényre...

BÉLA Láttad a szobafőnök arcát?

MASA Persze. Mind ilyenek.

BÉLA Ismered őket.

MASA Nem mindegyiket.

BÉLA Egyedül élsz? Vagy szállodában?

MASA N^o kezd most megint. Azt mondtuk, nem beszélünk
erről.

BÉLA Ti mindügy azt mondjátok, erről nem beszélünk... Olyan
nagyok vagytok ebben ...

MASA Tavasz. Sose hittem volna, hogy még tavasz lesz.

BÉLA Ez még nem az.

MASA A tejbolt elé már lerakták a fehér üvegeket, Mindig csodálkoztam, hogy ezeket nem lopják el.

BÉLA Tejet nem lop az ember. Inkább öl, csal, amit kell... De tejet...

MASA Miért?

BÉLA Buta vagy. A tej a gyerekeké.

MASA Azt hiszem, már nem lehet gyerekem. BÉLA

Miért?

MASA Nem tudom. Azt mondta az orvos. Volt egy erős terhességem — muszáj volt, tudod... (kezével vízszintesen mutatja, hogy „el”) aztán... Már három éve.

BÉLA Szeretted?

MASA (teljesen váratlanul hangoskodni kezd, kiabál) Szeretted? Nem szeretted? Mindig ez van! Sose tudtok mást kérdezni. Ti, a fő-szeretők!... Az otthagytok, az elmenők és magányosak...

BÉLA (odamegy hozzá, átfogja a vállát) Nem, csak kérdeztem, mindegy ...

MASA És ha szerettem? És ha nem? Ha csak lefeküdtem velük? Mindig ezzel jöttök! (Majdnem sír, leül, háttal az ablaknak) Mi meg sem mozdulhatunk. Volt egy ismerősöm, sose voltam vele jóban, de egyszer meglátott egy moziban valakivel. Őt órán át faggattam. Milyen volt? Szájon csókolt-e? Visszacsókkoltam-e? Teljesen levetkőztetem-e? Hozzáértem-e? Mit képzeltek? Kik a nők? Egyiptomi múmiák? Fadobozban? Igen. Visszacsókkoltam, hozzáértem, levetkőztetem ... Mit akartok rajtam kereskedni? Nem vagyok egy szűz lány! ... (Sír, az ágyra veti magát, belefúj a párnába a fejét) Igen, igen, igen! Teljesen meztelen voltam! Értsétek meg vég-re! Teljesen meztelen!

BÉLA (odamegy hozzá, a fejét simogatja) Hát ne... Csak azt... Én csak azt kérdeztem, éppen azért... hogy szeretted-e...

MASA (fölhajol az ágyon, majd föltérdel) Hát ez az! Nem szerettem, és nem szerettem, és nem!... Ez kell? Vagy hogy halálos volt? Melyik jobb? Hogy kell ezt újra kezdeni? Rosszabb, mint egy szálloda. Oda elég egy személyi igazolvány, egy megnyugtató mosoly... Elfogadni, egyszerűen, mint egy ajándékot, vagy terhet akár ... azt sem. Alkudozni. Tisztázni. Ezt értitek.

BÉLA Bolond vagy. Nem érdekes. Hagyjuk. (Odamegy az ablakhoz, kinéz)

Masa végigdől a heverőn, háton fekszik. Csönd

Feljön a nap. Gyere majd ide. Épp az egyik toronyra esik, mint egy nagy égbe nyúló lándzsa, lát-szik, égőpirosan, arany a teteje ... Tudod... A feleségem. Olga. Mondtam már? Olgának hívják. Megismertem, mint egy embert. Ritka dolog, hogy a nő ember_ (Nevet, keserűen) Hülyéket beszélek. Minden elszakadt, tudod. Nem bírom elviselni. Az ember a saját életének a következményeit viseli, ez természetes, de akkor is... n ezt nem tudtam... Hogy ennyire el lehet távolodni ... vagy hogy mondjam ... Ő egy valódi ember volt. Talán az is. De most annyira magamra ' hagyott ... Olyan messzire... Eleinte észre sem vesszük ... Már tudom, hogy fényévekre van tőlem. Talán rákja is van. Talán meg-hal. Egybemosódnak idővel a képek, egyik nap halálosan izgat, mi van vele, aztán elúszik a kép, és a magam félelmeivel foglalkozom... Ez nem szeretet. Igazad van. Ti... bocsáss meg... hozzá vagytok szokva valami egyöntetűséghez ... És ezt rontja el az ember. Én. Persze, én, tudom. Utólag nem lehet rendbe hozni. (Leül az ágy végére, az ablak felől) Az ember csak él, csak él... aztán a másik be-lehal. Talán még egy rák is attól van... annyira összenyomórodnak a sejtek az izgalomban, az igazágtalanságban, belső durvaságban ... Na, ezt csak úgy mondok... Mindenesetre ... (Hátradől, most mindketten fejjel egymás felé, háton fekszenek) Belsőleg fölsebzed a társadat, bemérgezed, berontasz a belsejébe... Az volt az érzésem sokszor ... összeke-

verem más emberekkel, nőekkel. (Kinyújtja fölfelé a kezét) Érted... Az volt az érzésem, az én nőm az ő nője is lett egy kicsit... beszennyezem, vagy elvegyülök ... egymással... és az én romlásommal, vagy mi a nyavalyával, ő is romlik, hasonul... Olyan lesz, mint X nő, akivel lefekszem... olyan lesz, mint lén... aki egyedül vagyok, s csak a pusztá magány űz sokszor egy odúba... szóval, hogy össze-keverednek, érted...

Masa kinyújtja a kezét, összefogóznak

Már nem egyedül ő van, hanem egy nőkomplexum, egy nővilág, nőbirodalom, összecsomózódva, összebogozódva ... egy halhatatlan háló, erős zsinegekből, már nem találom meg őt... senkit. Egyet se... téged se, őt se... nem találom a régi Olgát... szó sincs már róla... ezt ő is tudja. (Fölugrik, hadonászva, hevesen magyaráz, líra és kétségbeesés, szavalásszerű) Ott állt, szökén, karcsún, rásütött a nagy nap a szép arany kontyára ... fiatal volt— és velem jött... odaadta magát, ahogy te is mondod... könnyedén és egyszerűen, mint egy fölösleget, terhet, amitől meg kell szabadulni, amit át kell venni... mint egy ajándékot... de ezt nem tudja a férfi, értsd meg... nem találom már meg őt... El-veszett a többi nő között... most mégis üvöltöni tudnék, hogy sehol... sehol... nem ő hagy el, jól tudom ezt ... én már rég elhagytam... de azt hittem, kitart, a végsőig kitart, ki kell tartania... én sose távolodtam el tőle... úgy gondoltam, vele vagyok, és közben másokkal voltam, s ezek a mások bejöttek a hálószobánkba, be a belsőkbe, a gyomrunkba... csupa idegen, és egy anyagból, haj, láb, zsigerek, szájak, mint egy szürrealista televény, nők köztársasága... és !sehol ő, 'már nem ismerem rá a lábára, a fejére... de valaki nekem ... ő a legvalakibb... az egyetlen... mint a múlt biztosítéka... hogy volt... hogy voltam, éltem... fiatal voltam. Értesz ... az egész... hogy érdemes volt... most meg én öltem meg, tudom, de ha ilyen... (Lerogy az L alakú heverő sarkába Masához) Nem bírom! ... én ezt a szeretetlenséget nem bírom... mintha világűrben üldögnék nélküle ... Egyes-egyedül... Öneki ... ő se bírja, persze... ez ...

Kopognak, a pincér jön be, a tálcán pezsgősüveggel

(Béla fölkel) Tessék. Persze, ez is ... PINCÉR Tetszett rendelni...

BÉLA Igein, hogyne. Tegye csak ide, kérem. Most fizessem ki? PINCÉR Kérném, uram.

BÉLA Nem fáj már a fejed?

MASA Jaj, nagyon jó lenne valami gyógyszer.

BÉLA (a pincérhez) Tudna valamit hozni. Antineuralgicát vagy Algopyrint, Demalgot — valamit? PINCÉR Nem tudom, uram. Megnézem. Különben öt percre lakom, hazaszaladhatok érte, a feleségemnek

biztosan van valami gyógyszer.

BÉLA Hozzon, kérem, csak ne nagyon soká...

PINCÉR Jövök mindjárt.

BÉLA Még egy pezsgő lesz, azt is kifizetem. (Pénzt ad a pincérnek)

PINCÉR Kérem. (Elmegy)

BÉLA Gyere, igyál, az jót fog tenni.

MASA (fölkül, kinyújtja a lábát, szép) Jó, igyunk. Jobb kedvünk lesz talián.

BÉLA Miért? Nincs jó kedved?

MASA De ... csak ... a fejem is ... tudod...

Béla töltöget, emelik a poharakat

Hú de jó ez! Ez nagyszerű! BÉLA Hajnalodik. Ezt a te életedre! MASA Meg a te egyedüllétedre!

Nevetnek, összecsókolóznak

BÉLA Nézd csak! Gyere! Látni a hajót! Látni a Dunát, gyere, most rásütött a nap!

Masa odamegy, kinéznék a nagy ablakon

MASA Hol ? Nem látom.

BÉLA Arra ! A torony mellett fog kibukkanni megint. Figyeld !

MASA Igen. Mintha a ködben úszna! De szép!

BÉLA Pára. Milyen lassan megy.

MASA Ünnepegyesen. Mi lehet rajta?

BÉLA Teherhajó. Lisztet szállítanak, homokot, esetleg egy-egy nagyobb gépet. Állatokat is.

MASA ? Mohácson éltem sokáig, a nagyszüleimmél. Kimentem a kikötőbe, csupa fehér-fekete festés, arany korlátok, ?csuda jó volt.

BÉLA Azt ?mondta, Veszprémében éltetek.

MASA Azután. Hogy ;apám visszajött a fogságból. Akkor ötéves voltam. (Visszajön az ablaktól, tölt magának, rágyújt) Kérsz?

BÉLA Jó, köszönöm. Tedd le.

MASA Hozza ez a gyógyszert, mi gondolsz? BÉLA Persze. Lemenjek?

MASA Á, majd jön.

BÉLA A sok cigarettától fáj a fejed.

MASA Mindig sokat szívok. (Leül a fotelba) Négyéves koromban láttam az apámat. Frontra vitték, amikor születtem. Lesoványodva jött haza. Csúnya volt. Nagypám meg kedves, őszhajú, őt szerettem. Apámtól féltem, talán most is félek. Állt a kert végében a kapuban, és kitérte a karját: ki jön az én házamba? Én megfordultam, hanyatt-homlok menekültem, elestem, véresre törtem a térdem a sok fehér kővön, de akkor sem engedtem magam megfogni. Kapálóztam, rúgtam... Véres volt a kő is ...

BÉLA (jön, iszik) Hogy vagy vele?

MASA Mondom. Nem beszélünk. Persze, szeret, meg én is, de nincs mit mondanunk egymásnak. Olyanokat mond : nem lesz jó vége ennek. Vagy : gyere haza. Iratkozz be a főiskolára. (Nevet) Akkor éreztem magam jól, amikor vidéken voltam, kis postákon, eszdül. Persze, nem sokáig. De eleinte. Az egész kis helyiség, az iratok, mások ügyeit intézni... Hü, de erős ez a pezsgő! Te! Nem kellene vörösbort beletenni?

BÉLA De, nagyon jó. Lemegyek, szólok. ?Egy perc.

MASA Ha már lemész, nézd meg a gyógyszert is.

BÉLA (fölvesszi a zakót) És mi volt a kis postákon?

MASA Semmi. Azaz ... nem tudom, te hogy vagy vele, én vidéken nevelkedtem, már a kukorica zöldje is boldoggá tett ... Présházak, alacsony ajtókkal. Szóval... reggel magam gyűjtöttem be a kis vaskályhába az irodán. Gyerek voltam. Úgy éreztem, a társadalom tagja lettem, felelős személy... a kassza, pénzek, bélyegek, érték ...

BÉLA Na, igen. Hát jövőik majd . . . mindjárt.

MASA Te... tulajdonképpen miért nem jöttek vissza az öcsédék?

BÉLA Mit akarsz?

MASA Csak kérdem.

BÉLA Tetszettek neked?

MASA Te ajánlottad őket. Hogy ilyen tehetségesek, meg nincs még egy ilyen ...

BÉLA Hát nem értesz te ebből semmit.

MASA Mit titkolsz te?

BÉLA Én? Mért? Semmit.

MASA Nem szeret téged?

BÉLA Kicsoda?

MASA Az ,öcséd. Tamás.

BÉLA Mért ne szeretne?

MASA Fél tőled. Mindenki fél. Láttam ott az este, nem szeretetet akarsz : félelmet.

BÉLA Ne hülyéskedj.

MASA De. Azt a félelmet akarod kelteni, ami magadban van. Ez olyan ellenméreg. Igaz?

BÉLA Meg vagy szédülve. Egyszóval vagyok.

MASA Ezt hajtogatod. Mit rémitgeted az embereket magaddal? Hát belül egy kisgyerek vagy. Ekkorka gyerek. (Mutatja)

BÉLA Hagyj már a fenébe! Mit akarsz? Mit akarsz még kicsikarni !

MASA Én, drága? Csak látni akarlak, milyen is vagy. Az öcséd...

BÉLA Hagyd már a fenébe az öcsémet! Mindig az öcsém ! Annyira érdekel, szedd a sátorfádat, és menj utána. Kosztolányi Dezső tér 6.

MASA Mért csak a hatalmat látod a szeretetben?

BÉLA Hagyj már a nyavalyába engem! ... (Ordít) Mit képzelsz, oktatgatsz itt reggelig?! Ne idegesíts ! ...

MASA Meg tudnám szeretetni magam vele... Ó azt mondta ...

BÉLA Te... Elkaplak, te! ...

Masa fölugrik, a fotel mögött állnak, farkasszemet néznek

Ne hülyéskedj, úgy sincs valami rendben nálam, se nálad se ...

MASA Ne ordíts, mit ordítasz? A szeretet társasjáték, még nem vetted észre? Azt hiszed, ha fölemeld a hangod, már te vagy a főszereplő?

BÉLA Hát mit akarsz, te kis szuka? !

Lesöpri az asztalról az üvegeket, röpi minden szerte-szét. Masa az ágyak mögé megy, ő utána

Nem érted, hogy hagyd abba, mert befogom a szád, istenigazából! Ne ordíts, te, ne ordíts! Mit akarsz? Hát mit akarsz? !

MASA Az öcséd azt mondta, amikor bent feküdtem nála...

BÉLA ? Megöllek, te! ... fogd be már a szád!...

Futkosás, Masa kajánul ingerli. Béla utánarohan, el-kapja, megtaszítja. Masa a fotel mellé zuhan, ruhája behasad

Hát mi az isten csodáját akarsz? Te... te... posta-mesternő ... te kis ... Maradj magadnak, ahol eddig voltál! (Megy a gardrób felé, kivesszi a felöltőjét)

MASA Ne menj el! Értsd meg, azt akarom, hogy itt maradj! Szeress! Eszeveszetten szeress! Gyere ide! Nem fogok beszélni. Ne hagyj itt! (Sír, kiabál) Hát értsd meg, nem hagyhatok itt, hát értsd meg! Szeress engem, nekem nincs !az égvilágon senkim! Nincs senkim a földön! Béla! Nem értesz?

BÉLA (kivágja az ajtót, elmegy)

MASA (sír) Ne menj el, hát nem értesz? Ne hagyj magamra! (Sokáig zokog, majd lassan elcsöndesedik)

A nap fölemelkedett, besüt kicsit a szobába. Kopogás, a pincér jön tálcával, hozza a másik pezsgőt. Kicsit megáll, majd szemrebbenés nélkül tovább jön

PINCÉR Asszonyom ...

MASA Jaj ... lstenem!... Ne haragudjon ... Itt ... PINCÉR Semmi baj. Rendbe hozunk mindent. (Leteszi

a pezsgőt) Tessék. Hoztam gyógyszert is, ahogy tetszett kérni.

MASA Igen. Kedves. De ezek az üvegek...

PINCÉR Mária. (A faliszekrényből kisseprűt vesz ki, szedegeti az üvegeket, kiviszi a fürdő szemétkosarába) így. Rendbe jön ez, kérem, minden rendbe jön.

MASA Hozott gyógyszert? Azt bevinném. Kinyitná a pezsgőt? (Fölkel, megigazítja magát)

PINCÉR Természetesen. (Könnyedén, szalvétában, hal-kan kinyitja a pezsgőt) Töltsék?

MASA Legyen szíves. És magának is. Nem látta azt az urat, illetve ... hogy elment, vagy ... ?

PINCÉR Nem láttam, asszonyom. Parancsoljon. Gyógy-

szer, ital. Nem kellene ennie valamit? Nem tetszik? MASA Isten örizz!... Nézze... Ne haragudjon... PINCÉR Én ?

Asszonyom ...

MASA Mégis, maga itt a házhoz tartozik, házigazda is egyben egy kicsit ... Jó lesz, beveszem, beveszem ... Mit hozott?

PINCÉR Háromfélét. Ridolt, Antineuralgicát ... MASA Jaj, de jó lesz! Ridolt, jó... Egészségére! (Beveszi a gyógyszert)

PINCÉR Asszonyom !

MASA Átjár, valósággal átjár. Haza kellett mennie a gyógyszerért?

PINCÉR Nem lakunk messze.

MASA Akkor is. Várjon, keresek valami pénzt. (A tás- káját keresi, hosszasan, majd kivesz egy húszast, odaadja) Szép városban élnek.

PINCÉR Szeretünk itt. Kicsi, de... Hat éve jöttünk, MASA Szereti a feleségét?

PINCÉR Hát... (Nemcsak tagadás, a kérdés elutasítása is)

MASA Nem baj.

Harangszó hallatszik

Mennyi lehet az idő?

PINCÉR Hat óra, kérem. A karmeliták templomában most kezdődik a mise. Mindig harangoznak. MASA Maguk boldogok, igaz?

PINCÉR Asszonyom, nem nagyon törjük rajta a fejünket... MASA Én meg alávaló vagyok. Mélyponton. Gondolhatja. Eleinte... tudja, eleinte mindig úgy gondoltam, ahogy megtalálok valamit, valakit... Gimnáziumba jártunk, három lány, elég szépek voltunk .., barátnők... Tetszettünk a tanároknak is... érti.

PINCÉR Igen.

MASA Igyon még. Ne haragudjon, hogy hívják? PINCÉR Miklós. Miklósnak hívnak. Boda Miklós. MASA Megengedi, hogy a nevén szólítsam? Miklós.

szóval, egészségére ! Hű, de jó! Lehűtötte?

PINCÉR Jeget is hoztam, tetszik látni. Kedves

egészségére, de én már, köszönöm ...

MASA Igyon csak, mit gondol? Szóval, *hármán* jártunk oda a gimnáziumba, és nagyon tetszett nekünk az énektanár. Ő is szívesen *foglalkozott* velünk, operába vitt bennünket, együtt, persze, rendszeren, csak kedvelt minket. (Magyaráz, gesztikulál) *Mi meg állunk* előtte, fehér blúzban, később egyre szebb ruhákat vettünk föl, és ő is döntené akart, gondolom. Azt mondta az egyik alkalommal, hogy csak egy jegyet tudott szerezni, kérdezte, ki jön el: Márta, Bea vagy én... mindnyájan megőrültünk érte... gondolhatja, tizenhét évesek voltunk, igen, harmadikosak, és ők rögtön azt mondták, hogy nem érnek rá, hogy zongoraórájuk van, pedig csak egyedül nekem volt zongoraórára ... érti... és én maradtam ott... vele. Nem sokáig tartott, de én akartam valahogy, azonnal, borzongatóan, szédülésiig. Érti, Miklós?

PINCÉR Asszonyom ... ez a fiataltság.

MASA Igyon még. Üljön le, Miklós, egy kicsit, nagyon kicsit. (Ő leül)

PINCÉR Nem, köszönöm.

MASA Mit csinálnak maguk, ketten... otthon? Van házuk, vagy...

PINCÉR Kérem, most építünk. Apósoméék adtak kölcsön, nyár végére készen leszünk. Két szoba, itt szép nagyon a környék. A feleségem sokat betegeskedik ... valami van a veséjével. De megvagyunk. Két lányom van. Ötéves, nyolcéves. Magunk sem vagyunk annyira fiatalok...

MASA Régen nősült? Jaj, de bódult lettem! Hogy *nézhetek ki!*

PINCÉR Tessék lepihenni. Gyógyszer, pezsgő, sok lesz ...

MASA Meséljen még...

PINCÉR Kérem... Szóval, csöndesen *élünk*, nekem nincs sok szenvedélyem, ahogy mondják... Iszom néha, az igaz. ,Bemegegyek Pestre. Meg sakkozom.

MASA Sakkozik? Minek?

PINCÉR Hát, nem tudom. Csak van itt egy klub, néha elmegyek. Kialakul valami a táblán ...

MASA Kialakul... Jaj. (Fölkel, odamegy az ablakhoz) Már megy az élet. Kinyit a tejbolt, szombat van, ugye?

PINCÉR Szombat, természetesen.

MASA Jaj, *milyen* erős már a nap ! Megmelegíti az embert! Milyen bolt van itt, a tejszarnok mellett?

PINCÉR Órás. Kis bolt. De van ott az oldalában egy gyönyörű, színes óra, ha ki tetszik hajolni, talán látni. A felénk eső mutatókat. Világoskék óra, olyan email, vagy micsoda, csillog ...

MASA Igen. Mondja, és?

PINCÉR Hát ugye, igen... megvagyunk.

MASA Mindig harangoznak.

PINCÉR Itt sok templom ,van.

MASA Maga *hisz* Istenben?

PINCÉR Én... ugye... magam sem tudom. Régen, inkább. Most nagyon el vagyok foglalva... Túlórázom, *épitkezem*.

Csönd

Arra gondolok, a végén lesz egy nagy sötétség, *abba* be lehet bújni, eltűnni, vagy hogy, nem tudom. Persze azt se, hogy vége szakadna, az egészsnek... Eleinte olyan fényes volt minden. Gyerekkoromban ott álltam hátul a lányok mögött, fényes volt a nagy terem, énekeltek is... De a lányok vihogtak, csipkedték egymást... A kóruson meg *kártyáztak*... Fény... Elfelejtettem.

MASA Jaj, Miklós. Jöjjön kicsit ide, rázzon meg, vagy valamit ... *Elszédülök*. Erős ez a gyógyszer ... Jöjjön, kérem, legyintsen meg, üssön pofon, *nem* akarok el-ájulni ...

PINCÉR Dehogya ... Tessék csak...

MASA Jöjjön, üssön pofon, az a legjobb. Helyrejävök. Ne sajnáljon. *Erősen*. Üssön csak...

PINCÉR De kérem ...

MASA Azt akarom, hogy pofon üssön, helyrebillenek mindjárt...

PINCÉR (odalép, átöleli Masát, meg akarja csókolni) MASA (taszit egyet rajta, és erősen pofon üti) Hát

mit képzel? Nem szerelmeskedni akarok ... Hát... PINCÉR

(sarkon fordul, elegánsan kimegy)

BÉLA (jön be az ajtón, letesz két üveget)

Mi van? Mit csináltok?

MASA Szerelmeskedtünk, nem látod?

BÉLA Hülye vagy. Hozott gyógyszert? (Leteszi a felső-kabátját)

MASA Hozott. Be is vettem. Olyan erős ez a Ridol, sose bírtam ...

BÉLA Akkor mért szeded? Hoztam vörösbort.

MASA Mi meg megittuk majdnem az egész pezsgőt. BÉLA A pincérről?

MASA Mért? Baj ? Látom, te se kímélted a torkodat, Hol voltál?

BÉLA Beugrottam egy kiskocsmába. Te, itt talán még el lehetne kezdeni újra mindent ...

MASA Mi mindent?

BÉLA Harangok, templomok, talán még az ügyvédek is másképp járnak az utcán...

MASA Tölts, még egy kis vörösbort, azt a pezsgőt. BÉLA Nem lesz sok? Te...

MASA Volt gyerekkoromban egy kis táblánk, ekkora az egész... Mindent írhattunk rá, még disznóságokat is, meg puskát... sziveket rajzoltunk rá, persze, és le lehetett törölni. Ismerted?

BÉLA Nem. Milyen tábla?

MASA Varázstábla vagy csodatábla, nem tudom, hogy hívták ... Le kellett húzni a papírost, celofánnal volt borítva, mint egy bérlet, úgy nézett ki, na ... mint egy bérlet ... És nem látszott meg semmi rajta BÉLA

Gyerekjáték...

MASA Persze.

BÉLA Szép egy ilyen szálloda... csak olyan ideiglenes.

MASA Mért, mit gondoltál?

BÉLA Semmit. Csak átmeneti. A nagy hall, a vörös szőnyegek, pedig nagyon szeretem. Egynapos, kétnapos. Búvóhely. (Tölt magának, Masának is odaviszi a poharat) Most restaurálták különben. A háború óta. Őt lövedék érte ... azt mondja az öreg portás. MASA

És így rendbe hozták?

BÉLA Épület. Ki lehet javítani. Te hol voltál a bombázásakor?

MASA Alig éltem. Nem emlékszem.

BÉLA (áll a pohárral a kezében) Persze. Szervusz! MASA

Szervusz ! (Isznak)

BÉLA Te... Ne haragudj... Nem akartam, csak... amúgy is... tudod, az öcsém... Olga is annyira szereti, a feleségem...

Méért? Mért szeretik annyira,

talán?...

MASA Én is szerettem. Amikor *benn* feküdtem nála a kórházban, de ő meg sem ismert.

BÉLA Azt talán csak úgy mondta. Nehogy azt hidd, hogy betegnek tart.

MASA Pedig úgy szerettem volna, ha fölismer. Akkor megmentett, azt lehet mondani. Mivel? Nem is tudom. Sírtam. Kiálltam a betegszoba ajtajába, és sírtam, amíg nem jött. Mint egy taknyos kölyök. Igaz, elég régen volt, de akkor is ... Ha az ember *ennyire* sírt, nem volna szabad elfelejteni. Mért hagyta abba a gyógyítást?

BÉLA (leül az ágy ablakhoz eső végére) Azt mondta, nem lehet meggyógyítani az embereket... (Lassan, halkán) Azt mondta, a vállán, a tüdejében érezte már a betegek leheletét, nem tudta eléggé eltartani magától őket. Belement. Beleszivódott, azt mondja. Az a jó orvos, aki megtartja a két lépés távolságot, és rálát a betegére. Ő meg belement. Azt mondja, aki megtartja a távolságot, az meg nem gyógyítja meg... á, a fene se tudja. Ő mondja. Azt is, hogy már ő is átvette a betegséget, mint egy rossz ritmust a jó gép. Zótykólódott. Teljesen átadta nekik magát, azok meg csak hallucináltak, hallucináltak, hallucináltak...

MASA Én nem hallucináltam.

BÉLA Nem te. (Fáradtan) Ők. Beleadták magukat, beoltották, és... ő azt mondja, csak megváltani érdemes az embereket, azt meg nem lehet. Csak agyon-szeretve. Egyesével. De az is csak addig tart... meddig tart? (Főlnyúl a melléte álló Masához, átfogja, a haja felé nyúl) Mint egy haj. Addig tart. (Nevet) Szép a hajad, gyönyörű.

Masa lehajol hozzá, csókolják egymást, hosszan. Béla hátradől, Masa letérdel mellé

Gyönyörű vagy. Isten teremtménye.

Csókolják egymást

MASA Én nem voltam egészen beteg. Értsd meg. Csak fiatal, és belül valahol, a bordák között, összeroppant... Nem egészen.

BÉLA Persze, 'hogy nem egészen. Nem vagy te ... MASA Csak egyedül vagyok. Amikor beszéltél ... akár-milyen furcsa, a csontkovácsról, arra gondoltam, el kéne mennem, hátha nekem is olyan bajom volt, vagy van...

BÉLA Vagy lesz ...

MASA Ne butáskodj ... komolyan. Olyan egyszerű... valamit rendbe hozni ... egyetlen mozdulattal.

Csókolják egymást

Te ... Menjünk el, majd ... Helyre kellene... BÉLA (kibontakozik, felül) Igen.

MASA Látod, iszom is. Ha letelik a munkaidő, már telefonálok valaki után... Nem bírom megvárni egyedül az estét... Hogy jöjjön...

BÉLA (megint hátradől, átfogja) A hajad a legszebb. Minek annyi haj? Isten úgy akarta, hogy sok hajad legyen, szép ...

MASA Én nem voltam egészen beteg. Féltem, és ... BÉLA Félünk. El tudom képzelni, hogy azelőtt varázs-ereje volt egy hajnak— Disz, jelvény, totem volt. Hatalom is. A szerelem hatalom. Azt éheznek benne az emberek. A fronton ...

MASA (kicsit aszinkronban beszélnek)

Sírtam az ajtóban, amíg nem jött.

BÉLA Ha volna elegendő haj a világon, hogy mindenki bele meneküljön...

MASA (mereven előrenéz, a semmibe) Nem rángatóztam vagy ilyesmi... Néztam a fehér ajtókat: jön-e?

BÉLA Ferenczinek a fronton volt egy levéltárcája, abban őrzött egy hajfűrtöt... Hogy az megmenti az összes golyótól...

MASA Vártam, hogy jön. Az ajtón túlról...

BÉLA Talán még most is megvan neki. Hogy bűjt a lövészárokbán, hogy kúszott! ... Megmenekült.

MASA Jön! Hozzám jön, egyenesen megfog. Megérint.

BÉLA (szinte kapaszkodik a hajába) A légerekben is csak hajak maradtak. Mindenki külön ember. Csak ez a haj köti össze az...

MASA (főllál, kedvesen megsimítja Béla arcát) Bolond vagy. Várj, kicsit rendbe hozom magam. (Kimegy a fürdőszobába)

BÉLA (főllál, lassan megy az asztalig, tölt magának, iszik. Előbbre jön, a szín jobb első sarkába) Olvastam valahol, hogy egy férfi... Braziliában vagy Bolíviában, nem tudom, beleharapott a villamoson egy nőbe. A térdébe, miniszoknyában volt. Hallod?

MASA Jövök!

BÉLA Az emberek csak nézik, nézik a miniszoknyából kilógó lábukat... gondold el... Ő is nézte, nem bírta tovább. Tudod, hány százan nem bírják tovább? Az egészséget? A nőt. A régi nőt, akivel éltek, akivel egyedül vannak, rosszabb, mintha maguk csinálnák ... Na, mindegy. Beleharapott, érted? Rátört. Azt hiszem, komoly ember volt, ügyvéd, csillagász, vagy ilyesmi ...

MASA Megment ez a hideg víz.

BÉLA Mit mosakszol annyit? Mindig teljesen tiszták akartok lenni. Megértem. Előlről kezdeni ... (Kicsit ne-vel) Ott ült a fürdőszobában, és sikálta magát. Mindig. Erre sose volt fáradt. (Kicsit előad) Minden nap. Új kombiné, új bugyi. „Ha meghalok, tiszta holmiban találjanak meg!” Parasztoz, ez a paraszti sikálás... (Fájdalmasan, részegesen) Tiszta, tiszta ... sulykol-ni, mosni, lesikálni ... fontosabb, mint maga az élet. Félretenni a kis dobozokat, rendbe rakni az ágyneműt... ebben temesettek el... (Majdnem sír) Ez a ruha jó lesz a koporsóba ... (Halkan) Olga.

MASA Mindjárt !

BÉLA (kitárja a karját) Szeretni ... eleinte ... nagyon hasonlít a halálhoz. Elveszni benne, fölloldódni. Főlért a veszedelem egész az agyig ... a halál előjátékának tűnt... a kegyetlen, éles mozdulatok... talán egy nagy halált készítenek elő. Ölni, háborúzni, vérengzés... ahogy a szurony... Elejteni, mint a vadat. Vadállatok, az a vadállat magad vagy, a magad belseje... félelme. Félelmet félelem ellen, ahogy Masa mondja...

MASA Mi az?

BÉLA (odatámaszkodik háttal a fürdőszoba ajtajának) A halál szédülete... is egy kiesítés... Utánzata. Mint-ha eltalálnának. Megszünni. A zubbonyban átszivárgott a vér. (Önkéntelenül az oldalához kap) Régi dolog. A bunkerben a nők bekötöztek. (Kicsit nevet) Még szégyelltem is magam... meztelenül.

MASA (bejön, kombinéban van, áthalad a színen, be-bújik a szemben levő ablak felőli ágyba, didergősen) Huh!...

BÉLA Évezredek ... Milyen ügyesen lemosták a vért...

MASA (kinyújtja a kezét) Fogj át! Gyere! ... Nem voltam egészen beteg, hidd el ! Gyere! Nézd, didergek, Béla, ne hagyd magamra! (Sírós, éles hang) Szeress ! Kérlek, szeress ! ...

Béla átmegy a színen

Gyere! Fogj át, ne hagyd magamra!

Béla először a hátsó, majd a bal oldali ablakhoz me^{sz}, berántja a függönyöket. Félhomály lesz.

Ölelj át, fázom! Itt vagyok. Nem tudok egyedül lenni ! ... Gyere!

BÉLA (mellédől, átfogja) Átfoglak. Nem leszel egyedül.

Alig látszanak az összefonódó árnyak

Veled...

Harangoznak a homály végéig

MASA Igen. (Halkan, nagy időközönként) Fogj át ... Harangszó

Békét akarok! (Nagyon hangosan, sikoltva)

Harangozás

Csak egy kis békét... (halk)
Szeress ! ... (halk) Igen... (elhaló)

Hosszú harangozás, magában

BÉLA (kicsit jobban odasüt a nap, ő az L alakú he-verő szögletében ül a földön, ingben, felsónadrágban) Eszembe jutott... Ne haragudj... Bálint, az orvos. Bemegyek. (Fölkel)

Rendbe szedi magát, odamegy az ablakhoz, kicsit el-húzza a függönyt. Masa háttal a fénynek, fekszik a heverőn, paplan alatt. Nagy haja szétomlik a párnán

MASA Mi az?

BÉLA Semmi. Maradj nyugodtan. (Jár-ke! sietősen, csöndesen) Bemegyek. Bálinthoz be tudnám vinni, megvizsgáltatni. Beviszem. Mért? Olyan jóban voltunk, előtte nem szégyelli ...

MASA Mit csinálsz?

BÉLA (nagykabátban, összeszedelődzködött, búcsúzik) Maradj. Arra ,gondoltam, nincs késő. Bejutok kilenc-re a kórházba, Bálinthoz. Beviszem, meg kell menteni... Érted... még meg lehet... talán... Biztosan ! ... Olga egyedül nem tud... odáig menni... Nem mer... És ő... Olga... (Az ajtóban áll) Pihenj. (Visszaszól) Még találkozunk.

VÉGE